

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เครือข่ายการสื่อสารกลุ่มและบทบาทในการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะการสื่อสารของกลุ่มและบทบาทในการร่วมกันอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) ผู้ที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มผู้นำที่ก่อตั้งและจัดกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มสมาชิกที่มาร่วมกิจกรรม และกลุ่มผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกแต่เป็นผู้ที่ชื่นชอบและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงสุนทราภรณ์ โดยได้แบ่งผลการวิจัยที่จะนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์ (ชีวิตกับเพลง) ที่มา การก่อตั้ง และการดำเนินการของกลุ่ม
2. ส่วนของการเสนอเครือข่ายการสื่อสารกลุ่ม
3. บทบาทในการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในการนำเสนอผลการวิจัยนี้ได้อาศัยแนวคิดเรื่องการรวมกลุ่ม แนวคิดเครือข่ายการสื่อสาร และแนวคิดเรื่องบทบาทและการอนุรักษ์ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

● ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่ม

กลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์ หรือที่เรียกกันในอีกชื่อหนึ่งในกลุ่มคือ กลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลง ทั้งนี้ที่มาจากผู้จัดรายการเพลงชีวิตกับเพลงที่จัดเพลงสุนทราภรณ์ทางวิทยุ คลื่นความถี่ 103.5 เมกกะเฮิร์ต ซึ่งจัดโดยเจ้าของรายการคือ คุณอัจฉราภรณ์สุด และผู้ร่วมดำเนินรายการที่สลับกันมาดำเนินรายการคือ น.อ. เมธี ยิ่งยวด และคุณสาวรีเจริญวงศ์ รายการชีวิตกับเพลงเริ่มดำเนินรายการมาตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ 2534 ในเวลา 10.00-12.00 น. ของทุกวัน (ปัจจุบันจัดในวันอาทิตย์เวลา 12.00-02.00 น.) ซึ่งในสมัยแรกๆที่จัดนี้รายการนี้ได้รับความนิยมมากจนเจ้าหน้าที่รับโทรศัพท์ไม่ทัน จึงทำให้ผู้จัดต้องการทราบถึงเสียงตอบรับที่เป็นรูปธรรม จึงร่วมกันคิดที่จะรับสมัครสมาชิกของรายการชีวิตกับเพลงขึ้น โดยเริ่มแรกใช้วิธีการรับสมัครโดยให้ส่งจดหมายหรือไปรษณียบัตรเข้ามาเพื่อสมัครเป็นสมาชิก และออกเป็นบัตรสมาชิกให้ในอันดับแรก และจากนั้นได้มีการนัดพบปะสมาชิกเพื่อต้องการให้ผู้ชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์ได้มาพบกันเป็นครั้งคราว ซึ่งเมื่อมีผู้ที่สนใจมาร่วมงานโดยไม่ใช้สมาชิกก็มีการรับสมัครสมาชิกที่มาในงานเพิ่มขึ้น

“ตอนแรกจัดไปก็มีแฟนรายการมาก ก็เลยรับสมัครเป็นสมาชิกสมาชิกชีวิตกับเพลง ก็ให้เขาสมัครมา แล้วเราก็จะทำบัตรให้เขา แล้วเราก็จะจัดงานรวมสมาชิก ก็จัดที่ลานเพลินช่อง 7 สี สมัยนั้น”

(คุณอัจฉรา กรรณสูต : ประธานกลุ่ม)

“เราก็อยากที่จะรู้เหมือนกันว่า อ้อ.. การออกอากาศด้วยรายการรูปแบบนี้จะมีคนฟังมากแค่ไหน ก็ปรากฏว่าการตอบรับทางโทรศัพท์ เออละ รับไม่ทัน ... ก็เลยมีเรื่องของการรับสมัครสมาชิก ... ก็มีสมาชิกอยู่ประมาณ 4-5 พันคน”

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการรายการ)

การรับสมัครสมาชิกกลุ่มชีวิตกับเพลงนั้นมีจำนวนมากที่สมัครเข้ามาทางจดหมายและไปรษณียบัตร นอกจากนั้นสมาชิกกลุ่มท่านหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ถึงการเข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มว่าการรับสมัครสมาชิกในรายการชีวิตกับเพลงนั้น สมาชิกบางท่านอาจตัดสินใจที่จะลองมาดูกิจกรรมที่ทางกลุ่มจัดขึ้นก่อนแล้วจึงสมัคร ซึ่งเป็นการสมัครโดยทางอื่นนอกจากการสมัครทางจดหมาย คือเมื่อมีผู้ฟังที่สนใจไปร่วมงานแสดงดนตรีสุนทราภรณ์ที่ทางกลุ่มจัดขึ้นก็สามารถสมัครสมาชิกเมื่อวันที่มาร่วมงานได้เช่นกัน

“ไม่ได้สมัครทางจดหมายค่ะ แต่พอรู้ว่ามีงานก็ลองไปดู ก็ได้ไปร่วมฟังเพลงสุนทราภรณ์ตอนที่จัดที่ลานเพลินช่อง 7 สี ก็ได้สมัครเป็นสมาชิกตอนนั้นเลย”

เมื่อทางรายการได้มีการนัดพบปะสมาชิกกลุ่มเป็นระยะๆ ประมาณปีละ 2-3 ครั้ง โดยใช้วงดนตรีสุนทราภรณ์มาแสดง และมีสมาชิกมาร่วมงานมากมายจนแน่นลานเพลิน และผู้มาชมเริ่มมีการชักชวนกันออกไปเต้นลีลาศในเพลงที่มีจังหวะสนุกสนาน มีการเชิญผู้จัดออกไปเต้นลีลาศ และมีผู้ที่เต้นลีลาศไม่เป็นอยากออกไปเต้นมากขึ้น จึงทำให้กลุ่มเริ่มมีความคิดที่จะจัดกิจกรรมการสอนลีลาศเพิ่มขึ้นมา

“... จากตรงนั้นนะคะ จริงๆแล้วมันเป็นการร้องเพลงโชว์ แต่สุนทราภรณ์เรื่องของการลีลาศนี่มันหนักกันไม่พ้น แฟนสุนทราภรณ์ไม่ใช่แค่ฟังเฉยๆ เขาออกไปลีลาศด้วย ฟลอกก็คือหน้าเวทีที่ว่างแค่นั้น ... แล้วก็มาดีใจเราดีใจออกไปด้วย ... คนที่เต้นไม่เป็นเขาก็อยากเต้นแล้ว เขาอยากลีลาศเป็นแล้ว”

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการรายการ)

“... คนฟังเพลงเขาก็บอกว่า เอ๊ะ ฟังเพลงสุนทราภรณ์แล้ว ไม่มีเดินรำเทรอ คุณสาวดี เจริญวงศ์ กับคุณอัมพร ศัลยศิลป์ ก็เลยดำริกันขึ้นมาว่า งั้นเรามาจัดมีการเรียนลีลาศกันดีกว่า”

(คุณโชติมา ทัยคุปต์ : เลขานุการ)

สมาชิกกลุ่มที่มาร่วมงานเป็นประจำท่านหนึ่งได้กล่าวถึงการลีลาศที่ทางกลุ่มได้จัดงาน และเริ่มมีการเรียนการสอนลีลาศกับสุนทราภรณ์กันขึ้น ว่ามาจากความสนุกสนานของสมาชิกด้วยกันเองที่ต้องการที่จะเต้นลีลาศกับเพลงของสุนทราภรณ์ซึ่งมีอยู่มากมาย

“ตอนแรกก็แค่ไปดูไปฟังเพลงก็สนุกแล้ว ยังไม่กล้าออกไปเต้น แต่พอเห็นคนอื่นเขาออกไปก็เออ...เขามีอายุกว่าเรา เรานี้เด็กอยู่ก็คิดว่ายังไหว ก็นี่สนุกอยากเต้นเป็นบ้างเหมือนกัน พอมีเรียนก็เลยไปเรียนกับเขาด้วย”

ในการจัดให้มีการสอนลีลาศของกลุ่มจัดขึ้นเพื่อสมาชิกที่ต้องการเต้นลีลาศกับเพลงสุนทราภรณ์ มีทั้งผู้ที่ไม่เป็นและผู้ที่เป็นแล้วอยากมาร่วมเรียนกับกลุ่ม โดยผู้สอนนั้นมีอาสาสมัครเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสองท่านมาเป็นครูช่วยสอนให้กับสมาชิกโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สมาชิกที่มาก็จะมาเรียนและนำอาหารมาแบ่งกันทาน และจากนั้นจึงได้มีการจัดงานที่มีการลีลาศด้วย คืองานลีลาศสุนทราภรณ์ โดยกลุ่มผู้จัดที่รวมตัวกันของผู้ที่ชื่นชอบและใกล้ชิด คือ “กลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศชีวิตกับเพลง” ซึ่งก็เป็นกลุ่มที่ชื่นชอบการลีลาศและเพลงสุนทราภรณ์ จึงเรียกอีกชื่อได้ว่ากลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์นั่นเอง

“เหตุที่ตั้งชื่อว่ากลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศชีวิตกับเพลงเนี่ย ซึ่งคำว่าอนุรักษ์ตามที่คนพูดก็อาจจะไม่ตรงกับความหมายที่ตั้งชื่อกันแบบ...เรามีอะไรสักอย่างนึงและต้องการจะให้อยู่กับเรานานๆ เนี่ย เราจะเข้าใจกันในความหมายนี้”

(คุณเมธี ยิ่งยวด : ผู้จัดการ)

การรวมกลุ่มกันของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศนี้เป็นการรวมตัวกันแบบเป็นทางการโดยการริเริ่มของกลุ่มผู้จัดการชีวิตกับเพลงทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งในสมัยหนึ่งได้มีการจัดให้มีการแสดงดนตรีสุนทราภรณ์ทางโทรทัศน์ช่อง 7 ด้วย แต่ก็ได้ยกเลิกไปเนื่องจากปัญหาทางธุรกิจ การเปลี่ยนผังรายการของสถานี และผู้สนับสนุนรายการ การดำเนินงานของกลุ่มนั้นได้มีคุณอัจฉรา ภรณ์สุด เป็นประธานกลุ่ม และมีคุณเมธี ยิ่งยวด เป็นที่ปรึกษากลุ่ม และคุณอัมพร

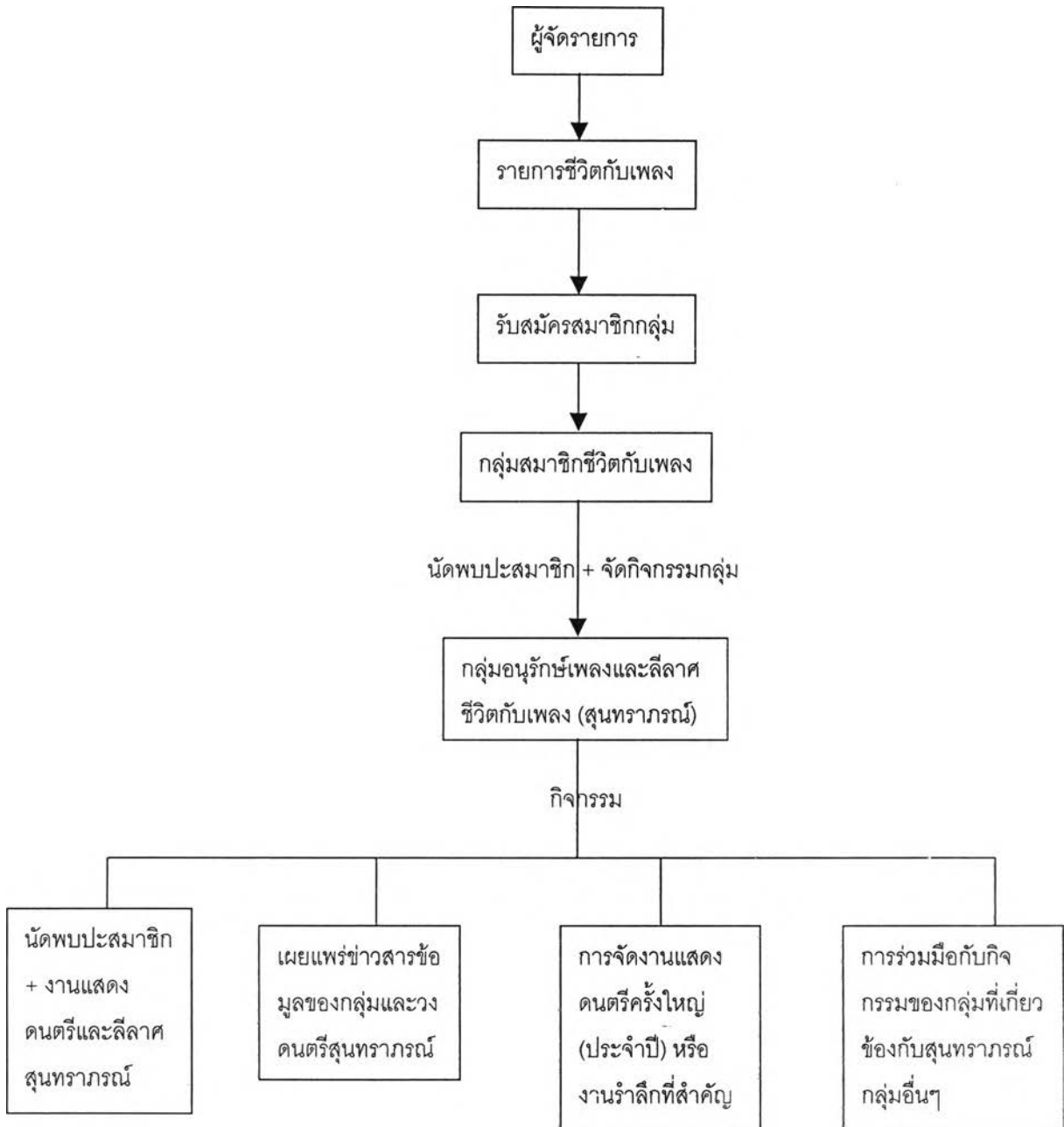
ศัลยะศิลป์ เป็นรองประธานกลุ่ม และเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดงานของกลุ่ม และคุณโชติมา ทัยคุปต์ เป็นเลขากลุ่ม รวมถึงกรรมการคนอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ช่วยประสานงานต่างๆ ภายในกลุ่ม โดยกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลงนี้มีวัตถุประสงค์หลักของกลุ่ม คือ

1. การรวมกลุ่มผู้ที่ชื่นชอบในบทเพลงของสุนทราภรณ์และการลีลาศร่วมกันได้มารวมตัวกัน และได้ทำความรู้จัก และเปลี่ยนทัศนคติและสิ่งที่ชอบร่วมกัน
2. การจัดกิจกรรมประจำเดือนของกลุ่มอนุรักษ์ คือ "งานลีลาศสุนทราภรณ์" เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มสมาชิกในการที่จะได้พบปะและทำกิจกรรมร่วมกัน โดยไม่หวังผลกำไร
3. เป็นการแสดงถึงพลังของกลุ่มผู้ที่รักและต้องการร่วมกันสืบสานบทเพลงของสุนทราภรณ์ให้คงอยู่ตลอดไป

จากการศึกษาถึงพัฒนาการของกลุ่มตั้งแต่เริ่มแรกมาจนถึงปัจจุบันพบว่า การก่อตั้งของกลุ่มได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ และมีกิจกรรมเพื่อสืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์ที่น่าสนใจเพิ่มขึ้นเพื่อต้องการที่จะให้สมาชิกได้มีความพึงพอใจที่จะร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์เหล่านี้ เริ่มตั้งแต่การรวมกลุ่มผู้ฟังเพลงของรายการชีวิตกับเพลงเท่านั้น มาสู่การพัฒนาเป็นกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถมองเห็นพัฒนาการของกลุ่มที่มีระยะเวลาของการรวมตัวที่ยาวนานมาถึง 10 ปี และมีแนวโน้มที่จะมีการขยายตัวไปสู่คนร่วมสมัยที่จะเข้ามาสืบสานงานกลุ่มให้มีความต่อเนื่องไปได้สู่คนรุ่นใหม่ ดังจะเห็นได้จากภาพที่

4.1

พัฒนาการกลุ่ม

รูป 4.1 พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทรภรณ์

การรวมกลุ่มกันของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศนี้พบว่ามาจากปัจจัยหลัก 2 ประการคือ ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางด้านชีวภาพและจิตวิทยา กล่าวคือ พวกสมาชิกที่สมัครเข้ามา รวมกลุ่มต่างต้องการเข้าสังคมที่มีความชอบในสิ่งที่คล้ายคลึงกับตน ให้สมาชิกคนอื่นๆในกลุ่ม ยอมรับความเป็นพวกเดียวกัน และต้องการที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมกันอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์เอาไว้ ดังที่ได้มีสมาชิกกลุ่มท่านหนึ่งได้กล่าวถึงการเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกว่าทำให้ได้รับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกลุ่มมาก

“ก็ตั้งใจที่ได้มาพบกัน เหมือนได้เพื่อนใหม่ ... ก็มาพบกันในงานนี้แหละคะ ได้คุยกันเรื่องเพลงและเรื่องอื่นๆไปด้วย”

“พวกเขาจะได้มาพูดคุยกันในเรื่องเดียวกัน ทุกคนมีใจรักในเพลงสุนทราภรณ์เหมือนกัน คนที่โทรเข้ามาถามบอกว่าไม่เคยมาไม่มีเพื่อน เราก็จะบอกว่าให้มาเถอะคะ แล้วคุณจะได้เพื่อนใหม่ที่นี่ ถ้าเป็นเพื่อนทั่วไปก็ธรรมดา แต่นี่เป็นเพื่อนที่ได้มาคุยในเรื่องที่ชอบเหมือนกันแล้วมันมีความสุข”

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการ)

เหตุจูงใจในการเข้าร่วมกลุ่ม

การตัดสินใจเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศชีวิตกับเพลงนี้มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆทุกเดือน ซึ่งสามารถมองถึงเหตุจูงใจของผู้ที่เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกว่ามีเหตุจูงใจที่แตกต่างกันไปหลายประการ ดังนี้คือ

1.) เพราะความพอใจและชื่นชอบเป็นส่วนตัวในตัวของผู้นำกลุ่ม

การรวมกลุ่มกันของกลุ่มอนุรักษ์นี้ เริ่มมาจากรายการชีวิตกับเพลงทางวิทยุกระจายเสียงที่จัดรายการเพลงของสุนทราภรณ์เมื่อปี พ.ศ. 2534 และมีผู้ติดตามฟังรายการมากมาย ผู้ฟังต่างชื่นชอบในตัวของผู้จัดรายการทั้งสาระท่าน มีโทรศัพท์เข้ามาขอเพลงและพูดคุยด้วยความชื่นชมในรายการอยู่เสมอ จึงทำให้เมื่อมีการรับสมัครสมาชิกก็มีผู้ที่เฝ้าติดตามฟังรายการได้เข้ามาสมัคร และได้สมัครต่อเนื่องมาถึงการจัดรวมกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศนี้ในเพื่อต้องการร่วมกิจกรรมของกลุ่ม และได้เข้ามาพบปะพูดคุยกับผู้จัดรายการและผู้จัดกิจกรรมกลุ่มได้อย่างใกล้ชิด

“ก็ได้ฟังรายการ ก็ชอบฟังคุณสาวดี ก็เลยโทรไปขอเพลง แล้วก็ได้สนิทกับพี่เขา ตอนหลังก็สมัครเป็นสมาชิก แล้วตอนนั้นก็ได้เป็นกรรมการช่วยในการจัดงานด้วย”

(คุณรัชฎา เขียมมีศรี : กรรมการ)

ผู้ฟังบางท่านได้สมัครเป็นสมาชิก เพราะต้องการติดต่อกับผู้นำกลุ่มได้อย่างใกล้ชิด ต้องการทราบข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆของสุนทรภรณ์แม้จะไม่ค่อยได้มาร่วมกิจกรรมกลุ่มบ่อยนัก แต่ก็ติดตามฟังรายการและทราบข่าวสารของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ดังเช่น มีสมาชิกท่านหนึ่งเป็นผู้ที่ติดตามฟังรายการและชื่นชมในตัวคุณอัจฉรา มาก แต่ท่านจะมาร่วมงานได้ไม่บ่อยครั้ง เนื่องจากพักอยู่ต่างจังหวัด สมาชิกท่านนี้ได้โทรมาให้กำลังใจทีมงานเพื่อการอนุรักษ์และส่งของฝากมาให้ทีมงานอยู่เสมอ ทางผู้วิจัยได้พูดคุยสัมภาษณ์สมาชิกท่านนี้อยู่บ้างเนื่องจากท่านจะโทรมาให้กำลังใจในรายการทุกอาทิตย์ ผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกจากการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ที่ท่านโทรมา โดยท่านจะใช้นามแฝงว่า “คุณคืนละพันวันละเพลง” หรือ “อานิด” ของทีมงาน

“อาติดตามฟังคุณอ๊อดมานานแล้ว ฟังตลอด...อาชอบคุณอ๊อดเปิดเพลงเพราะทุกเพลงไม่ต้องขอเพลงเลย ชอบหมด ... ถ้าไม่มีรายการนี้อาหงายตายเลย”

“อานิดสงขมไปให้ได้หรือยังจ๊ะ วันนี้ฟังดูคุณอ๊อดเหนื่อยๆนะ ไม่สบายหรือเปล่า...อาคงไม่ได้ไปร่วมงานหรอกเพราะตอนนี้อาอยู่ชะอำ ฝากบอกอ๊อดที่ว่าอาโทรมาให้กำลังใจนะคะ”

2.) สมัครเป็นสมาชิกเพราะพอใจในจุดมุ่งหมายและกิจกรรมของกลุ่ม

การจัดตั้งขึ้นของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลงมีจุดมุ่งหมายเพื่อการรวมตัวกันของผู้ที่มีความรักในบทเพลงสุนทรภรณ์ได้มาร่วมกันในการที่จะจัดกิจกรรมเพื่อผู้ที่ชื่นชอบในการลีลาศกับเพลงของสุนทรภรณ์ และร่วมกันในการอนุรักษ์บทเพลงของสุนทรภรณ์เอาไว้ให้มีการสืบสานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงมีผู้ที่สมัครเข้ามาเพราะความพึงพอใจในจุดมุ่งหมายและต้องการที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการได้รวมกลุ่มพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างผู้ที่รักในสุนทรภรณ์ การได้มาฟังเพลงสุนทรภรณ์ที่หาฟังของแท้อันไพเราะได้ยาก และการได้มาลีลาศกับบทเพลงของสุนทรภรณ์ที่พวกเขาชื่นชอบ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ที่สมัครเข้ามาเนื่องจากเหตุจูงใจในด้านจุดมุ่งหมายและต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม

“เคยฟังเพลงสุนทรภรณ์มาตั้งแต่เด็ก ก็ชอบมาตั้งนานแล้ว แต่ที่มาที่นี่พิเศษกว่าคือได้มาลีลาศด้วย มันทั้งสนุกและได้ออกกำลังกายด้วย แถมยังได้ฟังเพลงสุนทรภรณ์โดยตรงจากวงดนตรี มีโอกาสได้ยินเพลงที่หายาก”

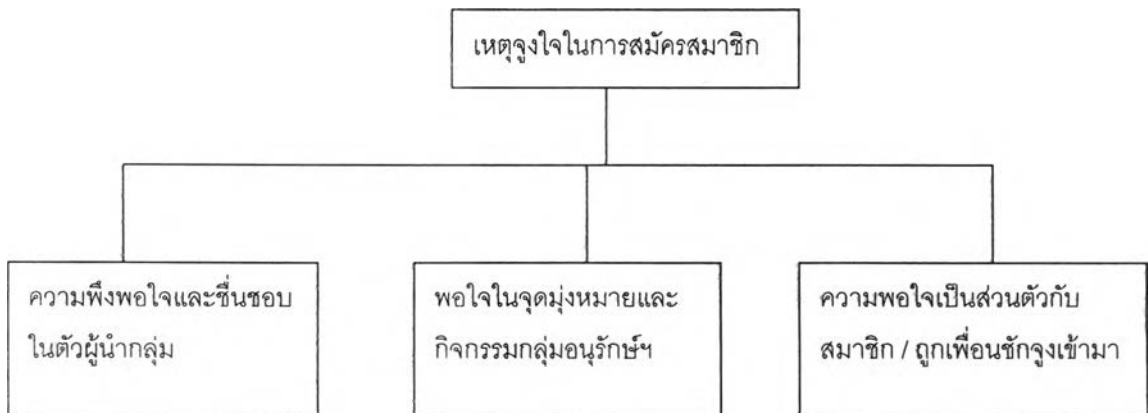
"แหม..ฟังแล้วมันมีความสุขนะ แล้วถ้าจะลีลาศมันก็ต้องเพลงสุนทราภรณ์นะ เพลงอื่นๆ จังหวะมันก็ไม่เหมือน สุนทราภรณ์นี่มันฟังแล้วเห็นเป็นภาพเลย ผู้ชายผู้หญิงก็เอวกัน จีบกัน เห็นภาพเลย อย่างบางที่ฟังแล้วนึกเห็นเป็นคู่ลีลาศเลยอ่ะสตีปเป็นยังงี้ มันขนาดนั้น"

3.) เข้ามาเป็นสมาชิกเพราะความพอใจเป็นส่วนตัวกับสมาชิก หรือการถูกเพื่อนชักจูงไป
 การมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆทุกเดือนของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศนี้เนื่องมาจาก สมาชิกเดิมได้ชักชวนให้ผู้ใกล้ชิดหรือเพื่อนฝูงที่ชื่นชอบในเพลงสุนทราภรณ์เข้ามาสมัครและมาร่วมงานด้วยกัน บ้างก็เป็นการบอกต่อๆกันไปให้ผู้ที่ยังชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์หรือผู้ที่ชื่นชอบการลีลาศได้มาลองร่วมงาน เมื่อถูกใจก็ได้สมัครเป็นสมาชิกใหม่ในวันที่มาร่วมงานนั้น ดังนั้นคนกลุ่มนี้จะมากขึ้นเป็นกลุ่มที่นัดมาด้วยกัน นั่งโต๊ะเดียวกัน ถ้าเพื่อนหรือคนรู้จักไม่มาในงานครั้งนั้น ตนเองก็อาจจะไม่มางานในครั้งนั้นด้วย

สมาชิกหลายท่านได้ถูกคนใกล้ชิด เพื่อนฝูงชักชวนให้มาร่วมกิจกรรมซึ่งมักจะเป็นผู้ที่ชื่นชอบในเพลงสุนทราภรณ์เหมือนกัน จึงตัดสินใจเข้ามาร่วมกลุ่มได้โดยง่าย

"ก็ไม่ได้รู้จักใคร ก็เวลามากก็มากับป้าเขานี้ละ เขาชวนมากี่มา นั่งเป็นเพื่อนเพราะลุงก็ชอบฟังสุนทราภรณ์ ก็มาฟังเพลงเฉยๆ ไม่ได้ไปลีลาศอะไร"

"งานเดือนหน้าพี่อาจจะไม่ไป เพราะเพื่อนพี่เขาไม่ว่าง ปกติก็จะไปด้วยกันกับเขานี้แหละ พี่ก็จะไปธุระ ก็คงจะไปคราวหน้า"

รูป 4.2 สาเหตุจูงใจในการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม

ในการจัดกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลงแต่ละครั้งจะมีแนวคิดที่แตกต่างกันไปซึ่งทีมผู้จัดจะมีผู้คิดคอนเซ็ปต์และนำมาปรึกษากันเพื่อหาแนวทางของการจัดงานแต่ละครั้งให้มีความเป็นพิเศษหรือน่าสนใจ ในบางครั้งเพื่อระลึกถึงบุคคลสำคัญ เช่น งานระลึกถึงครูเอื้อ, ครูแก้ว หรือบางครั้งก็เป็นไปตามเทศกาลต่างๆของไทยที่สำคัญ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น และเอกลักษณ์ที่สำคัญของการจัดกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลงก็คือ การเล่นแต่เพลงของสุนทราภรณ์เท่านั้น เพื่อคนที่รักเพลงสุนทราภรณ์โดยเฉพาะ จึงทำให้กลุ่มได้อีกชื่อหนึ่งเป็นที่รู้จักว่ากลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์ และในการจัดงานของกลุ่มอนุรักษ์ฯ สมาชิกแต่ละคนต่างก็สมัครใจที่จะมาร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการต้อนรับอย่างอบอุ่นและเป็นกันเองของผู้จัดงาน และได้มาพบกับผู้ที่มีความชอบในสิ่งเดียวกัน เหมือนได้มาพบเพื่อใหม่และพูดคุยกันได้ถูกคอ ซึ่งสมาชิกที่มาร่วมงานก็จะได้รับความสุขใจ ประทับใจเมื่อได้มาร่วมงานเสมอ

“ไปก็ประทับใจเขาเลย การต้อนรับ การยิ้มแย้มแจ่มใส มันทำให้เราซึ่ง ไกล่ชิด ... เขาเข้าใจถึงพวกเรา”

การรวมกลุ่มกันของสมาชิกที่เข้ามาพร้อมกับกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลงต่างก็มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันไป แต่ทุกคนต่างก็มาร่วมตัวเพื่อวัตถุประสงค์และการร่วมกันทำกิจกรรมของกลุ่มที่นำไปสู่การสืบสานผลงานเพลงของสุนทราภรณ์และการลีลาให้มี การดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและให้มีผู้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มกันในอันที่จะแสดงถึงพลังของผู้ที่มีใจรักสุนทราภรณ์และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการที่จะอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ในทุกรูปแบบเมื่อมีโอกาส และเมื่อทางกลุ่มให้ข้อมูลข่าวสารมาแจ้ง เช่น การสนับสนุนซื้อผลงานชุดต่างๆที่เป็นงานของสุนทราภรณ์ เช่น เทปเพลง ซีดี หนังสือบุคคลสำคัญในวงดนตรีสุนทราภรณ์ การไปร่วมงานแสดงดนตรีของวงดนตรีสุนทราภรณ์ตามทีมีโอกาสจะเอื้ออำนวย และเพื่อที่จะได้ช่วยในการสนับสนุนงานของกลุ่มอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์กลุ่มอื่นในอันที่จะร่วมมือกันเพื่อการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์สืบไป

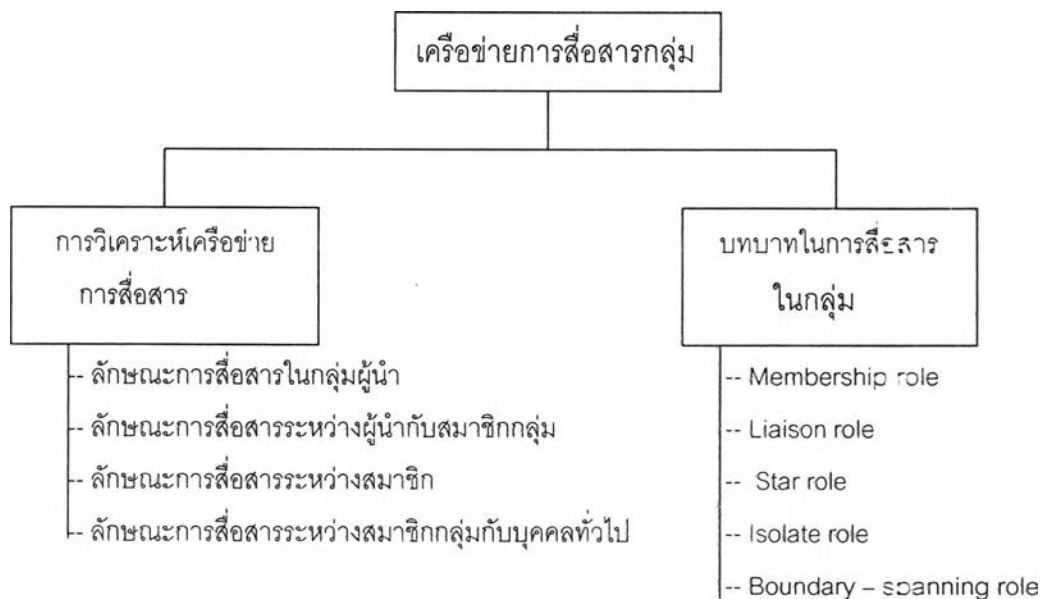
ดังที่ได้กล่าวถึงว่า กลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตนี้ได้มีการติดต่อสื่อสารเพื่อร่วมมือกันทำกิจกรรมกับกลุ่มอื่นที่จัดงานเกี่ยวกับเพลงสุนทราภรณ์ด้วย เช่น กลุ่มเพื่อนฝัน ที่มีคุณจารุลินทร์ ซึ่งได้คิดและดำเนินการจัดทำหนังสือบุคคลสำคัญในวงสุนทราภรณ์ มีการจัดทำเทป และซีดี บทเพลงเก่าที่นำมาบันทึกใหม่ในรูปแบบต้นฉบับเดิม ก็จะมีการติดต่อกันเพื่อนำมาเผยแพร่ในรายการชีวิตกับเพลงและในกลุ่มอนุรักษ์ฯ หรือเมื่อวงดนตรีสุนทราภรณ์ นำโดยทายาทของครูเอื้อ คือคุณอดิพร

เสนะวงศ์ บุตรสาว และคุณพูนสุข สุริยะพงษ์ หัวหน้าวงสุนทราภรณ์และเป็นหลานของครูเอื้อ ได้ร่วมกันจัดทำเทป, ซีดีที่นำบทเพลงเก่ามาบันทึกใหม่ นำบทเพลงมาให้นักร้องใหม่ที่มีคุณภาพนำมาขับร้อง หรือเมื่อมีการจัดงานแสดงดนตรีของวงสุนทราภรณ์เอง ก็จะมีการนำข่าวสารที่ได้ติดต่อกันของผู้นำกลุ่มนำมาเผยแพร่ในรายการและในกลุ่ม ต่างฝ่ายต่างมีการช่วยเหลือกันในเรื่องของการจัดกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ และในการช่วยกันประชาสัมพันธ์ข่าวของสุนทราภรณ์ให้กันนั้นก็กระทำด้วยความรู้สึกเป็นผู้ที่รักเพลงสุนทราภรณ์เหมือนกัน จึงเป็นเครือข่ายที่มีความเหนียวแน่นมีความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน และมีการติดต่อช่วยเหลือกันอย่างกว้างขวาง

❁ เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่ม

การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร กลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ถึงลักษณะการสื่อสารของกลุ่ม และการวิเคราะห์ถึงบทบาทในการสื่อสารของบุคคลต่างๆในกลุ่ม

เครือข่ายการสื่อสารกลุ่ม

รูป 4.3 การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสารกลุ่ม

ในส่วนของลักษณะการสื่อสารภายในกลุ่ม จากการสัมภาษณ์และการเข้าไปสังเกตในงานลีลาของผู้วิจัยเอง ได้พบว่ากลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลงนี้เป็นการรวมกลุ่มกันขึ้นอย่างเป็นทางการของผู้จัดรายการชีวิตกับเพลง และผู้เกี่ยวข้องที่ใกล้ชิด ที่ได้รับสมาชิกที่มีความ

สนใจในสิ่งเดียวกันเพื่อวัตถุประสงค์ร่วมกันในการจัดกิจกรรมที่กลุ่มชื่นชอบ ผลการศึกษารูปแบบการสื่อสารได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มย่อยและมีลักษณะการสื่อสารที่เหมือนและแตกต่างกันไป ดังนี้คือ

1. ลักษณะการสื่อสารในกลุ่มผู้นำ
2. ลักษณะการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้นำและสมาชิกกลุ่ม
3. การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน
4. การสื่อสารระหว่างสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์และบุคคลทั่วไปในสังคม

การวิเคราะห์เครือข่ายการสื่อสาร

เมื่อแบ่งตามลักษณะที่พบจากการศึกษาในกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศมีลักษณะการสื่อสารที่แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ซึ่งมีรายละเอียดที่พบดังนี้

1. ลักษณะการสื่อสารในกลุ่มผู้นำ : กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อต้องการรวบรวมสมาชิกที่มีความสนใจในเพลงสุนทราภรณ์และการลีลาศ และเกิดความคิดที่จะจัดกิจกรรมเพื่อพบปะสมาชิกขึ้น จึงได้มีการรวมตัวกันของคณะกรรมการกลุ่มเพื่อที่จะทำหน้าที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆของกลุ่ม ดังนั้นการสื่อสารจึงเป็นการสื่อสารกันในเรื่องเพลงสุนทราภรณ์ เรื่องของการปรึกษาถึงการจัดงาน กิจกรรมของกลุ่มที่จัดงานลีลาศสุนทราภรณ์เป็นประจำทุกเดือน และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกลุ่มเป็นส่วนใหญ่

“ก็จะโทรคุยกันเรื่องการจัดงานของทุกเดือนว่าจะจัดเมื่อไหร่ อย่งไร ทำอะไรเป็นพิเศษบ้าง อะไรอย่างนี้ แล้วถึงกระจายข่าวแบ่งงานกันไป แפקข่าวไปให้คุณอืดประกาศในรายการ”

(คุณอัมพร ศัลยะศิลป์ : รองประธาน)

“จะแบ่งหน้าที่กันไปเลยว่าใครทำอะไรแต่แรก แต่ก็โทรปรึกษากัน แต่ถ้าเป็นงานใหญ่ก็จะมีนัดประชุมกันว่าใครจะทำอะไรบ้าง โดยมากแล้วก็จะมีลักษณะแบบช่วยๆกันทำ”

(คุณสาวดี เจริญวงษ์ : ผู้จัดการ)

ในทีมงานที่ทำหน้าที่เป็นกรรมการกลุ่มโดยส่วนมากจะเป็นผู้นำกลุ่มที่ทำหน้าที่หลักต่างกันไป และมีกรรมการท่านอื่นๆเป็นผู้ช่วยดำเนินการ ซึ่งกรรมการกลุ่มมีด้วยกันประมาณ 10 ท่าน

ในการดำเนินงานของกลุ่มผู้นำ จะมองเห็นภาพบทบาทในการสื่อสารของผู้นำกลุ่มที่มีความสำคัญ และหน้าที่แตกต่างกันไปดังนี้คือ

1. คุณอัจฉรา กรรณสูต เป็นประธานของกลุ่ม และเป็นผู้ที่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆของกลุ่ม ทางสื่อวิทยุ ร่วมกับคุณเมธี และคุณสาวดี
2. คุณอัมพร ศัลยะศิลป์ ซึ่งเป็นรองประธาน เป็นผู้จัดงาน ถือเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหลักในกลุ่มและเป็นศูนย์กลางของกลุ่มอย่างแท้จริงในการสื่อสารข่าวสารต่างๆ และสื่อสารกับกรรมการคนอื่นๆในกลุ่มที่ประสานงานกันในหน้าที่ต่างๆ
3. คุณเมธี ยิ่งยวด เป็นประธานที่ปรึกษาของกลุ่ม และช่วยในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆของกลุ่มทางสื่อวิทยุ
4. คุณสาวดี เจริญวงศ์ เป็นกรรมการคนหนึ่งของกลุ่ม และมีบทบาทในการช่วยประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกลุ่มทางสื่อวิทยุเช่นกัน แต่จะมีความใกล้ชิดกับผู้ฟังมากเป็นพิเศษ เนื่องจากในช่วงแรกๆ ได้เป็นผู้ที่รับหน้าที่จัดรายการทางวิทยุบ่อยที่สุด จึงทำให้ผู้ฟังและสมาชิกรู้สึกรู้จักและใกล้ชิดมาก
5. คุณโชติมา เลขากลุ่มที่ประสานงานในด้านการติดต่อต่างๆ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารกลุ่มเมื่อมีสมาชิกโทรศัพท์มาถาม และช่วยในการขายบัตรเมื่อมีกิจกรรมกลุ่ม
6. คุณอดิพร เสนะวงศ์ (สุนทรสนาน) แม้จะไม่ใช้สมาชิกของกลุ่มโดยตรง แต่ก็ได้รับความนับถือจากกลุ่มในด้านความเป็นคนในของสุนทรภรณ์ (ทายาท) จึงถือเป็นบุคคลสำคัญในกลุ่มเช่นเดียวกัน ซึ่งท่านได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในด้านข้อมูล ด้านวงดนตรี ด้านเพลง และในการจัดกิจกรรมต่างๆเสมอมา อีกทั้งได้ร่วมงานกันในการจัดงานใหญ่เกี่ยวกับงานเพลงของสุนทรภรณ์หลายครั้ง
7. คุณเยาวเรศ หลีศีล, คุณรัชฎา เอี่ยมมีศรี และกรรมการท่านอื่นๆ เป็นสมาชิกกลุ่มที่อาสาเข้ามาเป็นกรรมการทำหน้าที่ในการช่วยประสานงาน ติดต่อครูสอนเต้น และช่วยในการต้อนรับสมาชิกในงานเมื่อจัดกิจกรรม

ผู้วิจัยพบว่าลักษณะการสื่อสารในกลุ่มผู้นำของกลุ่มอนุรักษ์ฯ ช่วงแรกๆของการรวมกลุ่มเมื่อมีการจัดกิจกรรมหรืองานต่างๆได้มีการประชุมกันเพื่อแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบ และในระยะหลังๆมาเมื่อกลุ่มมีความลงตัวชัดเจนแล้ว ก็จะใช้การสื่อสารกันโดยทางโทรศัพท์เป็นส่วนใหญ่เพื่อประสานงานกัน และถ้าเป็นงานใหญ่ๆ ที่จะจัดกันประมาณปีละครั้ง ก็จะมีการนัดรวมกรรมการเพื่อประชุมกัน และบางครั้งก็มีการนัดพบกันแบบไม่เป็นทางการเพื่อปรึกษางานกัน และเมื่อถึงเวลาที่เตรียมงานได้พร้อมก็จะออกเป็นเอกสารของกลุ่มออกมาเพื่อที่จะดำเนินการในแต่ละขั้น

ตอน ประสานงานได้ง่าย เช่น การจัดหาสถานที่ การติดต่อกับวงดนตรีสุนทราภรณ์เพื่อมาแสดง ดนตรีในงาน การติดต่อครูผู้มาช่วยเดินลีลาศในงาน และการออกเป็นเอกสารกลุ่มให้แก่สมาชิกก็ เพื่อสะดวกในการประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกกลุ่มทั้งกลุ่มผู้นำและสมาชิกที่จะส่งเอกสารไปให้ ตามสถานที่ที่สมาชิกได้ลงทะเบียนที่อยู่ไว้

“ระยะหลังๆนี้เราไม่ได้ประชุมแบบเป็นทางการนอกจากงานใหญ่ นะคะ ถ้าเป็นงานใหญ่... เราจะมีการประชุมกันแน่นอนนะคะ ว่าเราจะแบ่งงานกันอย่างไร ใครจะทำอะไร ... ปกติจะไม่เป็น ทางการ ไม่ใช่เป็นการประชุม เพราะเราอยู่กันแบบพี่น้องอยู่แล้วคะในกลุ่ม อาจโทรคุยกันแล้วติด ต่อประสานงานกันไป”

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการรายการ)

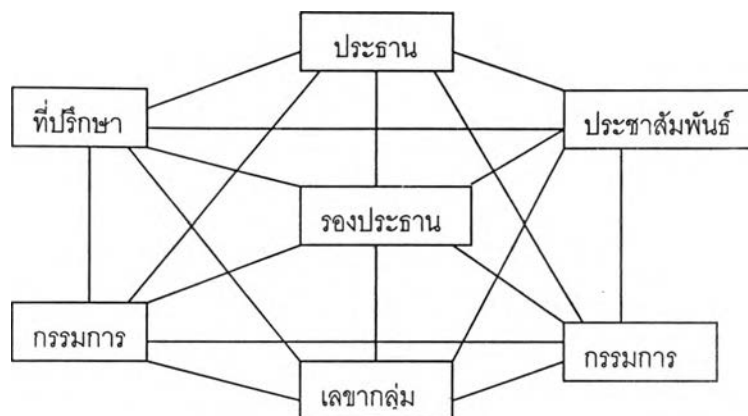
“ก็จะมีคุณรัชฎา เอี่ยมมีศรี แล้ว...ก็จะมีพวกเรา พอจะมีงานเราก็จะประชุมกันว่าเออ เราจะทำยังไง เดือนนี้จะทำรูปแบบอะไร ...กรรมการเรามีไม่เยอะ”

(คุณโชติมา หทัยคุปต์ : เลขากลุ่ม)

“ส่วนใหญ่โทรคุยกัน บางทีก็มาประชุมกันที่บ้านอานี่ เมื่อคราวก่อนก็มาประชุมกันที่นี่ แต่ โดยมากพวกอาไม่ต้องทำอะไรมากหรอก อย่างอาเป็นที่ปรึกษากลุ่ม ก็ให้พวกคุณอัมพรกับ กรรมการเขาจัดการงานไป แล้วพวกอาอืด อา กับคุณเขา ก็สลับกันไปร่วมงานถ้าใครว่างก็ไป”

(คุณเมธี ยิ่งยวด : ผู้จัดการรายการ)

เครือข่ายการสื่อสารในระดับของผู้นำที่พบนี้มีรูปแบบการสื่อสารที่ติดต่อกันแบบใกล้ชิด และเป็นกันเอง ติดต่อกันได้กับทุกคนและทุกช่องทางแต่มีศูนย์กลางผู้นำในการติดต่อและประสาน งานข้อมูลต่างๆ ซึ่งเราอาจมองลักษณะการสื่อสารในกลุ่มผู้นำนี้เป็น “แบบวงล้อ ผสมผสานกับ แบบทุกช่องทาง” โดยมีคุณอัมพร ศัลยะศิลป์ เป็นศูนย์กลางในการสื่อสาร หรือถ้ามองใน ลักษณะความสัมพันธ์ของคู่สื่อสารก็จะมองเป็น “แบบเกี่ยวข้อติดกัน” ก็ได้ ซึ่งสามารถอธิบาย ได้ดังรูปที่ 4.4

รูป 4.4 : รูปแบบการสื่อสารของกลุ่มผู้นำ

2. ลักษณะการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้นำและสมาชิกกลุ่ม : กลุ่มสมาชิกที่สมัครเข้ามาต่างก็ต้องการที่จะได้ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มที่มีทัศนคติความชอบเหมือนกัน และได้ร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกันจึงติดตามข่าวสารของกลุ่มในการจัดกิจกรรมต่างๆจากกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะได้รับข่าวสารจากทางผู้นำและผู้จัดกิจกรรมกลุ่ม การสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้นำกับสมาชิก จะใช้การสื่อสารใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

- แบบเป็นทางการ 2 ทางคือ การส่งเอกสารให้สมาชิกทางจดหมายไปยังที่อยู่ ที่สมาชิกลงทะเบียนไว้ และทางการเผยแพร่ข่าวสารกลุ่มในรายการชีวิตกับเพลงทางวิทยุ ซึ่งรวมถึงเป็นการทำให้ได้เพิ่มสมาชิกใหม่อยู่เรื่อยๆ

- แบบไม่เป็นทางการคือ การใช้โทรศัพท์พูดคุยสอบถามข่าวสารการร่วมกิจกรรมที่โทรมาสอบถามทางรายการหรือผู้จัดงานโดยตรงในลักษณะที่มีความรู้จักสนิทสนม

ในการสื่อสารของกลุ่มสมาชิกนี้ ได้สมาชิกหลายท่านได้ให้ข้อมูลไว้ในเรื่องนี้ ไว้ ซึ่งจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน นอกจากบางท่านที่มีความสนิทสนมเป็นพิเศษอาจจะมีการติดต่อที่นอกเหนือจากการรับข้อมูลข่าวสารทางเอกสารและฟังทางรายการบ้าง ดังนี้

“ก็จะได้เป็นเอกสารมาเป็นจดหมายทุกเดือน บอกว่าจะจัดมาเมื่อไหร่ อะไรอย่างเงี้ย ก็มีตกหล่นบ้าง แต่ก็โทรถามเพื่อนๆ”

“การได้ฟังจากรายการชีวิตกับเพลง และมีเอกสารเป็นจดหมายมาแจ้งข่าวที่บ้านว่าจะมีงานเมื่อไหร่ ที่ไหน และบางทีก็มีการโทรคุยกับพี่แก้ว(คุณอัมพร) ก็จะได้ข่าวทางนี้ด้วย”

“เขาจะมีจดหมายมา แล้วก็ฟังจากรายการชีวิตกับเพลง กลางคืนเนี่ย..วันอาทิตย์เนี่ยลุงจะอัดบันทึกเสียงไว้นะ แล้วลุงจะเอามาเปิดฟัง...”

ลักษณะการสื่อสารของกลุ่มผู้นำกับสมาชิกกลุ่ม ในการส่งข่าวสารให้แก่สมาชิกโดยทางเอกสารจดหมาย และโดยการใช้สื่อวิทยุประกาศข่าว หรือแม้แต่การโทรสอบถามข่าวของสมาชิกที่โทรหากลุ่มผู้จัดงานนั้น จะออกมาในลักษณะของรูปแบบการสื่อสาร “แบบวงล้อ” คือมีผู้นำกลุ่มเป็นศูนย์กลางในการส่งข่าวสารกลุ่ม และเป็นการสื่อสารที่มี feedback จากสมาชิกด้วย ส่วนสมาชิกบางท่านที่มีความสนิทสนมกับผู้จัดหรือเป็นกรรมการกลุ่ม ก็จะใช้การติดต่อสื่อสารกับผู้นำกลุ่มโดยการใช้โทรศัพท์สอบถามข่าวสารและข้อมูลของการจัดงานกลุ่ม

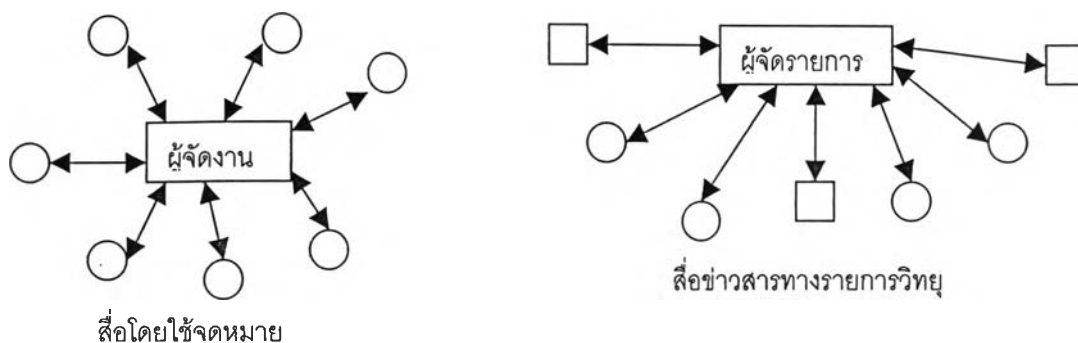
“การติดต่อสื่อสารกับผู้นำนั้น โดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นการโทรศัพท์นัดหมายเพื่อที่จะมาประชุมพบปะพูดคุยกันเป็นสำคัญ”

(คุณรัชฎา เขี่ยมมีศรี : กรรมการ)

“อย่างพี่เมื่อก่อนไปช่วยงานบ่อย เดียวนี้ไม่ค่อยว่าง แต่ก็ได้ข่าวสารกลุ่มตลอด เพราะสนิทกับพี่เขา (คุณสาวดี) โทรคุยกันตลอด ก็ไปช่วยจัดรายการบ้าง เพราะชอบฟังเพลงสุนทราภรณ์อยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นงานใหญ่ อย่างงานที่พี่จัดจัดนี้จะไม่พลาด”

(คุณทิพวรรณ ทัทธีรัญ : กรรมการ)

เมื่อมีการจัดงานพบปะที่ทางกลุ่มจัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือน คือ งานแสดงดนตรีและลีลาศกับบทเพลงสุนทราภรณ์ ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะส่งชื่อบัตรเข้ามาร่วมในกิจกรรมนี้ ก็จะใช้วิธีการโทรศัพท์มาส่งชื่อบัตรกับผู้ดำเนินการจัดงานเป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนก็มาชื่อบัตรที่หน้างาน เพราะเป็นสมาชิกที่มาร่วมงานประจำแต่ไม่สามารถบอกจำนวนผู้ที่จะมาด้วยที่แน่นอนได้ แต่เมื่อมีงานการแสดงดนตรีสุนทราภรณ์ที่ทางกลุ่มจัดขึ้นเป็นงานใหญ่ประจำเกือบทุกปี ก็จะต้องมีการจัดระบบการส่งชื่อบัตรที่แน่นอนขึ้น ไม่สามารถที่จะมาชื่อบัตรหน้างานได้ และทางกลุ่มก็จะมีผู้รับผิดชอบหน้าที่เฉพาะเจาะจงเป็นพิเศษว่าสมาชิกจะต้องส่งชื่อบัตรได้ที่ไหนกับใครโดยการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้กับสมาชิกทราบล่วงหน้า ซึ่งจากข้อค้นพบลักษณะการสื่อสารระหว่างผู้นำกลุ่มกับสมาชิกโดยส่วนมากนั้นจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานกิจกรรมการแสดงดนตรีเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่าลักษณะการสื่อสารโดยหลักของกลุ่มนี้เป็นลักษณะการสื่อสาร “แบบวงล้อ” ซึ่งสามารถที่จะแสดงเป็นภาพได้ดังภาพที่ 4.5

รูป 4.5 การสื่อสารของกลุ่มผู้นำและสมาชิก

- สมาชิกกลุ่ม
□ ผู้ฟังรายการทั่วไป

จากภาพจะเห็นว่ามี การสื่อสารกลับระหว่างสมาชิกไปสู่ผู้นำกลุ่มด้วย การสื่อสารนี้เป็นลักษณะของการโทรศัพท์สอบถามข้อมูล การโทรจองบัตรเพื่อมาร่วมงาน การโทรมาพูดคุยด้วยความสนิทสนม ขอเพลง หรือแม้แต่การมาพบผู้นำบางท่านเป็นการส่วนตัวเพื่อพูดคุยในเรื่องข่าวสารต่างๆ ของกลุ่ม

3. การสื่อสารระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน : สมาชิกในกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศนี้ส่วนมากเริ่มมาจากการเป็นสมาชิกที่ฟังรายการชีวิตกับเพลงมาก่อน และเป็นสมาชิกต่อเนื่องมาร่วมในกิจกรรมกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศจนมาเป็นสมาชิกในกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศนี้ด้วยเพราะผู้นำกลุ่มเป็นกลุ่มเดียวกัน แต่สมาชิกของกลุ่มบางส่วนก็เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่จากการชักนำของสมาชิกเดิมทำให้กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์กรรมการและสมาชิกกลุ่มพบว่าสมาชิกของกลุ่มที่มาร่วมกิจกรรมก็แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ กลุ่มที่สนใจที่จะฟังเพลง ร้องเพลง และติดตามความเคลื่อนไหวในการจัดงานต่างๆเกี่ยวกับสุนทราภรณ์อย่างเหนียวแน่น และอีกกลุ่มคือพวกที่ชอบการเต้นลีลาศเป็นหลัก อาจจะเป็นเพลงสุนทราภรณ์หรือเพลงอื่นๆที่มีจังหวะในการเต้นลีลาศก็ชื่นชอบ

"สมาชิกในกลุ่มก็จะมี 2 แบบ ก็คือพวกที่สนใจจะฟังเพลง ร้องเพลงและก็ติดตามการเคลื่อนไหวในการจัดรายการเพลง คอนเสิร์ตต่างๆนะครับ อีกกลุ่มหนึ่งก็คือ พวกที่ชอบเต้นรำ พวกนี้ก็คือจะเน้นในเรื่องของจังหวะดนตรีเป็นหลัก ก็ไม่สนใจเนื้อหาของเพลงสักเท่าไร ขอให้ดนตรีชัดเจนเป็นใช้ได้"

(คุณรัชฎา เอี่ยมมีศรี : กรรมการ)

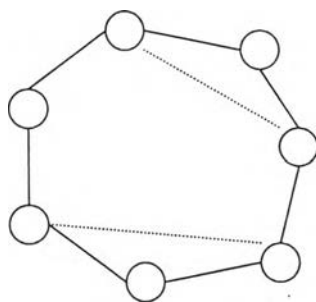
ลักษณะการติดต่อสื่อสารกันของสมาชิกภายในกลุ่มหลังจากการมารวมกลุ่มได้พบปะสังสรรค์กันแล้ว ก็จะมีการพูดคุยทำความรู้จักกันแต่จะเป็นการติดต่อพูดคุยกันเป็นกลุ่มย่อยๆ คือเฉพาะคนที่อยู่โต๊ะเดียวกัน คนรู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน หรือคนที่ได้มารู้จักกันภายในงานที่ได้พูดคุยกันถูกคอบ้างบางคน แต่สมาชิกไม่ได้รู้จักกันทั้งหมด เป็นการรู้จักกันแบบผิวเผินเป็นส่วนใหญ่ การสื่อสารจึงเป็นการสื่อสารกับบางคนเท่านั้น สำหรับคนที่รู้จักสนิทสนมกัน ก็อาจมีการโทรศัพท์พูดคุยกันในเรื่องทั่วไป ถามสารทุกข์สุกดิบ โทรนัดแนะกันไปงานลีลาศของกลุ่ม ถามข่าวสารกลุ่ม หรืออาจมีการนัดพบปะทานข้าวกันเองเป็นบางครั้ง ถ้ามีใครเจ็บไข้ได้ป่วย สมาชิกที่รู้จักกันได้รับข่าวสารก็จะมี การไปเยี่ยมเยียนกันแบบคนรู้จักสนิทสนม

"สื่อสารกันเองนี่มันเป็นกลุ่มเล็กๆนะคะ เฉพาะโต๊ะของเราหรือใกล้เคียงเท่านั้น ... สอบถามข่าวคราวอะไรกันเฉพาะกลุ่ม..."

"มีค่ะ โทรคุยกันหลายคน รู้จักกันในงานนี้แหละค่ะ ก็คุยกัน แล้วว่างก็โทรคุยกัน เรื่องทั่วไปบ้าง ก็นัดทานข้าว ส่วนใหญ่นัดกันมางานลีลาศนี่"

"...มีการติดต่อพูดคุยกัน พอฟังมาว่าจะมีงานเมื่อไหร่ ก็จะมาบอกต่อ โต๊ะเพื่อนฝูงเอง อย่างคุณมนัสเนี่ย 3 โต๊ะแล้ว นักลีลาศทั้งนั้น ... 3 โต๊ะก็ 28-29 คน กระจายต่อๆกันไป บางทีก็คุยเรื่องเพลงกันบ้าง จะเห็นว่าไม่มีอะไรที่จะทำให้คุณมารวมเต้นรำได้นอกจากสุนทรภรณ์..."

การสื่อสารในลักษณะนี้เป็นการสื่อสารกับคนใกล้ชิดกันบางคนเท่านั้น สมาชิกไม่ได้ติดต่อสื่อสารกับทุกคนในกลุ่ม เพราะจำนวนสมาชิกมีมากและหมุนเวียนกันมาร่วมงาน ไม่ได้มาร่วมงานกันทุกคนในทุกครั้ง การสื่อสารของกลุ่มสมาชิกจึงมีลักษณะการสื่อสาร "แบบวงกลม" อาจมีข้ามไปคุยกับบุคคลอื่นบ้างแต่ผิวเผิน ไม่บ่อยครั้งนัก ซึ่งมองได้ดังรูป 4.6 ดังนี้

รูปที่ 4.6 การสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

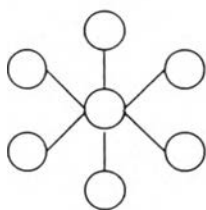
4. การสื่อสารระหว่างสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์และบุคคลทั่วไปในสังคม : เป็นการมองการสื่อสารได้ใน 2 แบบ คือ การสื่อสารที่ผู้นำกลุ่มสื่อสารกับผู้ฟังทางรายการวิทยุทางหนึ่งคือเป็นการสื่อสารโดยการใช้สื่อมวลชนเข้ามาช่วยในการเผยแพร่ข่าวสารของกลุ่มและเพลงสุนทราภรณ์ ซึ่งก็เป็นแบบวงล้อดังที่ได้เสนอไปแล้ว (ดังภาพ 4.4) แต่อีกทางหนึ่งเป็นการสื่อสารที่เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือในกลุ่มย่อยทางสังคม ที่มีผู้สื่อสารฝ่ายหนึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์ ซึ่งได้มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารโดยการพูดคุยเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษ์ และเพลงสุนทราภรณ์ให้กับบุคคลอื่นในสังคมที่ชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์ หรือบุคคลที่อาจเป็นคุณรู้จักใกล้ชิด หรือคนที่สนิทสนมกัน เช่น ญาติพี่น้องในครอบครัว เพื่อนฝูง หรือกับเพื่อนร่วมงานที่คุยกันถุกคอ ให้หันมาสนใจฟังเพลงสุนทราภรณ์หรืออยากที่จะไปร่วมกิจกรรมที่ทางกลุ่มอนุรักษ์ จัดขึ้น

“ก็พี่ก็จะบอกต่อกันไป คนอื่นๆก็เหมือนกัน ช่วยกันบอกต่อ เผยแพร่ให้คนอื่นรู้ อย่งไปไหนแล้วได้ยินใครเขาเปิดนี้ก็จะรู้สึกดีใจมาก ถ้ามีโอกาสจะเข้าไปคุยไปถามว่าชอบฟังด้วยหรือ”

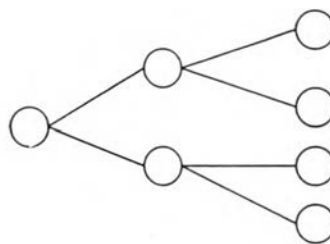
“การสื่อสารกับบุคคลอื่นในเรื่องเพลง ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเพื่อนๆหรือรุ่นพี่ที่เขาชอบฟังเพลงสุนทราภรณ์แล้วก็สะสมเพลง ก็จะพูดคุยแลกเปลี่ยนว่าวันไหนใครได้เพลงอะไรมา มีอะไรใหม่ๆมาแลกเปลี่ยนกัน...”

ลักษณะการสื่อสารของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลากับบุคคลทั่วไป เมื่อมองตามกรอบทฤษฎีเรื่องรูปแบบเครือข่ายการสื่อสารสามารถมองลักษณะการสื่อสารของกลุ่มสมาชิกกับบุคคลทั่วไปภายนอกกลุ่มได้ 2 แบบคือวิเคราะห์ตามลักษณะการสื่อสารเป็นแบบ “แบบวงล้อ” คือมีสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ให้ข่าวสารกลุ่มแก่บุคคลอื่น และเมื่อมองเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็จะเป็น เครือข่ายการสื่อสารแบบกระจาย คือเป็นการพูดคุยให้คนที่ชอบมาเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้นแบบบอกต่อกันไป ซึ่งอธิบายได้ดังรูป 4.7

1.) แบบวงล้อ

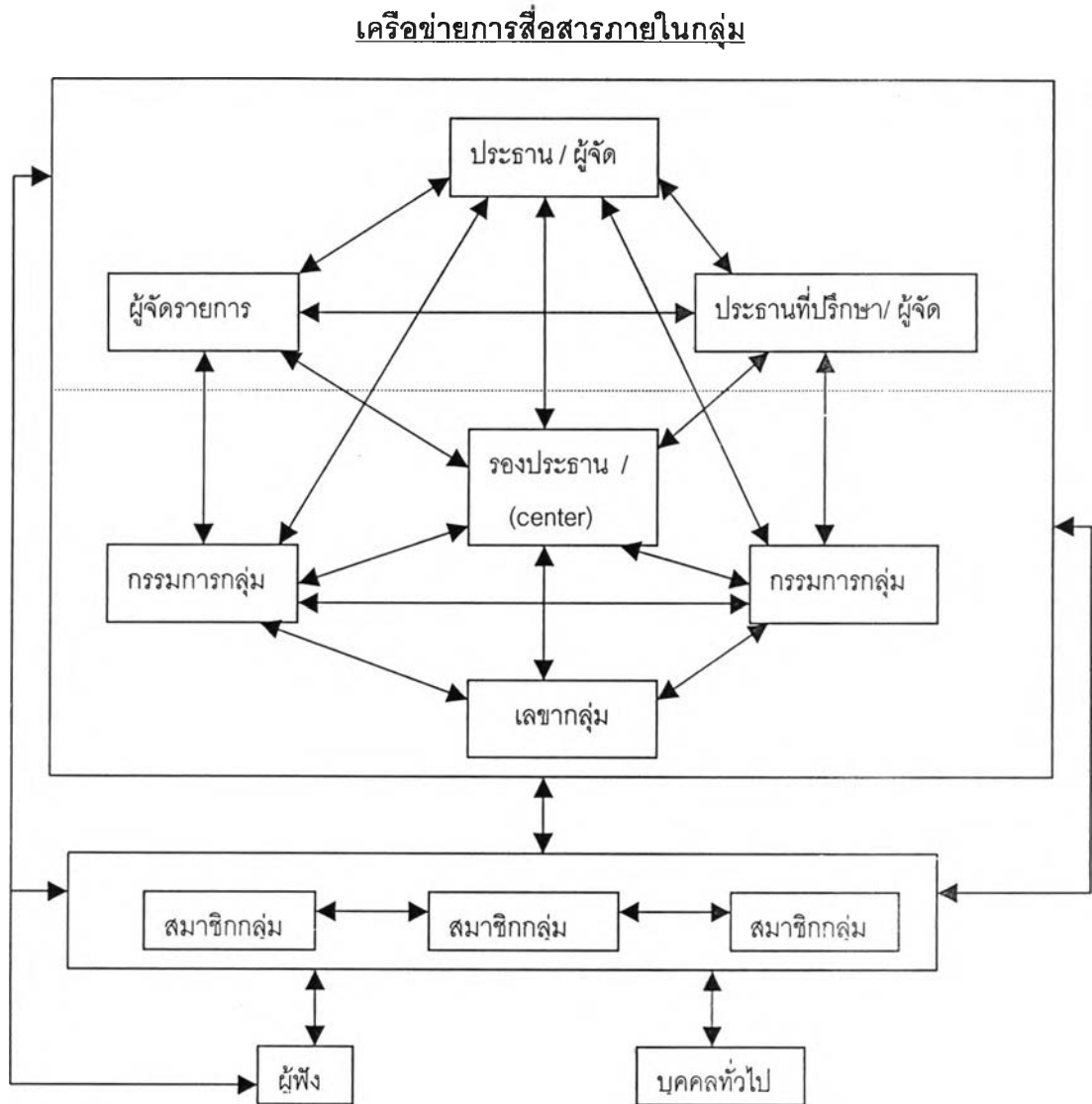

2.) แบบกระจายเป็นการชักชวนเพิ่มสมาชิกเข้ากลุ่ม

รูปที่ 4.7 การสื่อสารของกลุ่มสมาชิกกับบุคคลอื่น

จากลักษณะการสื่อสารที่พบมาทั้งหมดสามารถสรุปได้เป็นภาพเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์ได้ดังภาพที่ 4.8 ดังนี้

รูป 4.7 เครือข่ายการสื่อสารกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศชีวิตกับเพลง

● บทบาทการสื่อสารในกลุ่ม : เมื่อมองบทบาทการสื่อสารและหน้าที่ในกลุ่มอนุรักษ์แล้วสามารถมองได้แตกต่างกันไปดังนี้คือ

1. membership role คือ บุคคลที่สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม ติดตามฟังรายการเพลง และได้มาร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ติดตามข่าวสารของกลุ่มอนุรักษ์ และพวกของเครือข่ายคือ สมาชิกวงดนตรีสุนทราภรณ์ ครูสอนเต้นลีลาศ เป็นต้น จะมีการสื่อสารกันเพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์ในการมาร่วมกิจกรรมของกลุ่มที่ตนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับดนตรีสุนทราภรณ์ การจัดกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ และเรื่องทั่วไปที่มีความชื่นชอบในสิ่งคล้ายๆกัน โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการติดต่อสื่อสารกันเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ เป็นส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีการติดต่อสื่อสารกันเองนอกเวลารวมกลุ่มบ่อยนัก ดังที่สมาชิกกลุ่มท่านหนึ่งได้ให้ข้อมูลในเรื่องบทบาทที่สื่อสารกันในกลุ่มไว้ว่า

“ก็มีคุยกันบ้าง แต่ไม่บ่อย ส่วนใหญ่นัดกันมางานนี้แหละค่ะ เหมือนมาพบปะสังสรรค์กันในงานนี้ ... ก็มีโทรคุยกันบ้าง แต่ไม่บ่อย”

2. liaison role คือ บัณฑิตบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มอนุรักษ์และกลุ่มบุคคลอื่นๆ ซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่มีความสำคัญในการให้ข้อมูลแก่กลุ่ม คือ

- คุณอติพร เสนะวงศ์ สุนทรสนาน : ท่านเป็นบุตรสาวของครูเอื้อ สุนทรสนาน จึงถือเป็นสมาชิกกิตติมศักดิ์ แม้จะไม่ได้เป็นผู้จัดกิจกรรมของกลุ่มนี้หรือไม่ได้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มก็ตาม แต่เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการให้ความร่วมมือแก่กลุ่มอนุรักษ์ฯ ในทุกๆด้าน ทั้งทางด้านวงดนตรีสุนทราภรณ์ ด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุนทราภรณ์ และเรื่องราวเกี่ยวกับครูเอื้อ สุนทรสนาน ซึ่งทางกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศชีวิตกับเพลงเองก็ได้มีโอกาสร่วมงานในการจัดกิจกรรมการแสดงดนตรีที่ทางคุณอติพรจัดหลายครั้งเช่นกัน

“ทางเราจะได้ข่าวการแสดงดนตรีของวงจากทางคุณอติพรตลอด แล้วเราก็จะประชาสัมพันธ์ในรายการให้ อย่างเมื่อวันก่อนก็โฟนอินเสียงคุณอติพรในรายการ”

(คุณเมธี ยิงยวด : ผู้จัดรายการ)

- คุณพูนสุข สุริยะพงศ์รังษี : หัวหน้าวงดนตรีสุนทราภรณ์ และเป็นทายาทอีกท่านของครูเอื้อ คือเป็นหลานของครูเอื้อ สุนทรสนาน ซึ่งได้ให้ความร่วมมือในการจัดวงดนตรีสุนทราภรณ์ให้มาแสดงให้กับงานของกลุ่มที่จัดทุกครั้ง

"เราเล่นแต่เพลงสุนทราภรณ์ เราก็ไปหาวงสุนทราภรณ์ ซึ่งสุนทราภรณ์เป็นอะไรที่พี่รักมาก เนี่ยค่ะเราก็ใช้วงสุนทราภรณ์เขาประจำ สุนทราภรณ์ของครูดำเขาก็น่ารัก เขาจะบอกเราเลยว่า เออ เขาจะอยู่กับเราตลอดไปนะ วันไหนเขามีคิวว่างเขาจะบอกเราเลย ..."

(คุณโชติมา ทัยคุปต์ : เลขากลุ่ม)

- ครูสอนเต้นลีลาศ : เป็นผู้ที่ทางกลุ่ม และสมาชิกบางท่านจ้างมาเป็นคู่เต้น แต่ก็ได้ได้รับความร่วมมือจากครูคู่เต้นอย่างดี โดยการคิดค่ามาร่วมงานในราคาที่ถูกและเป็นกันเองมาก

"หลังจากมีการเรียนการสอนกัน พอตอนหลังคนเริ่มมากขึ้น ครูคู่เดียวเริ่มไม่พอแล้ว มันก็ต้องเป็นการหาครูเข้ามา... เพราะฉะนั้นคนที่จะมาเราก็ต้องจ้างเขา แต่การจ้างนี่ก็เป็นแบบจ้างเพื่อช่วยเหลือด้วย ก็ถูกมาก ... เราก็จะให้บรรดาสมาชิก ท่านเหล่านี้ก็รวมกันกันจ้างครู ลักษณะแบบนั้นนะคะ"

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการ)

- ผู้มาร่วมงานของกลุ่มอนุรักษ์ฯ บางท่านที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดงานของกลุ่มอนุรักษ์ฯ และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอื่นๆที่จัดงานเกี่ยวข้องกับเพลงสุนทราภรณ์ด้วย คือเป็นผู้ที่ติดตามเพลงสุนทราภรณ์เหนียวแน่นในทุกๆด้าน และทำให้มีการรู้จักกันได้กว้างขวางขึ้น

3. star role คือปัจเจกบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบุคคลอื่นจำนวนมาก ทั้งทางด้านการจัดกิจกรรม และทางด้านเรื่องราวเกี่ยวกับเพลงสุนทราภรณ์ทั่วไปที่มีการติดต่อสื่อสารกันซึ่งมีอยู่หลายท่าน เช่น คุณอัมพร, คุณอัจฉรา, คุณเมธี, คุณสาวดี, คุณรัชฎา เป็นต้น บทบาทในการสื่อสารจะมีการติดต่อกับบุคคลหลายระดับ หลายประเภท และมีความกว้างขวางเข้าได้กับหลายกลุ่มในสังคมที่มีความคล้ายคลึงกับตน เนื่องจากแต่ละท่านจะต้องติดต่อสื่อสารเพื่อที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานของตนที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม

"ก็เมื่อก่อนเขาก็มี เราก็จะไปช่วยจัดงานที่เสรีเซ็นเตอร์ก่อน ต่อมาได้รู้จักกับพี่เขา ก็ได้สมัครมาเป็นสมาชิกทางนี้ และได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการช่วยจัดงาน เราเป็นคนฟังเพลงเยอะก็ฟังหลากหลายมาก ก็เลยได้รู้จักกับกลุ่มที่ชอบเพลงสุนทราภรณ์หลายกลุ่มเหมือนกัน"

(คุณรัชฎา เอี่ยมมีศรี : กรรมการ)

“เมื่อก่อนก็จัดรายการชีวิตกับเพลงทางโทรทัศน์ช่อง 7 ด้วย ก็เลยมีทีมงานในการทำงานหลายด้านแบ่งกันไป ทางด้านวิทยุ ทางด้านโทรทัศน์ และทางด้านการจัดกิจกรรมกลุ่มด้วย”

(คุณอัจฉรา กรวรรณสุด : ประธานกลุ่ม)

4. isolate role คือปัจเจกบุคคลที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ น้อยมาก ไม่เผยแพร่ต่อ ในกลุ่มนี้มีอยู่น้อย แต่ก็มีบางท่านที่จะมาร่วมงานและพูดคุยติดต่อกับคนที่ตนรู้จักและมาด้วยเท่านั้น คือมาร่วมงานเพื่อการฟังเพลงโดยเฉพาะ เช่น คุณจักรชัย สมาชิกท่านหนึ่งของกลุ่มซึ่งได้ให้สัมภาษณ์ถึงการสื่อสารกับบุคคลอื่นในกลุ่มไว้ว่า

“ไม่ได้ติดต่อกับใคร ก็มางานกับคุณตั๋ย แล้วก็คุยกับเพื่อนเขาที่มานั่งโต๊ะเดียวกัน...”

5. boundary – spanning role คือ ปัจเจกบุคคลที่ติดต่อระหว่างกลุ่มตัวเองกับกลุ่มภายนอกสังคม เพื่อนำสิ่งต่างๆหรือข่าวสารของกลุ่มเผยแพร่ออกไปสู่สังคมภายนอกกลุ่ม ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มผู้จัดรายการชีวิตกับเพลง คุณอัจฉรา, คุณเมธี, คุณสาวดี เป็นผู้ที่จะติดต่อสื่อสารกับกลุ่มบุคคลต่างๆภายนอกทั้งเรื่องสุนทรภรณ์และเรื่องความรู้ทั่วไป ในลักษณะของการจัดรายการวิทยุเป็นการนำเสนอรายการเพลงสุนทรภรณ์ และให้ข่าวสารของกลุ่ม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ถึงการจัดงานต่างๆของกลุ่มเพื่อให้บุคคลภายนอกกลุ่มที่เป็นผู้ฟังที่สนใจได้รับทราบข้อมูล

“เราต้องมีการนำเอาสิ่งที่น่าสนใจต่างๆมาเสนอในรายการ และตัวพี่เองแรกๆยังไม่ค่อยจะรู้จักเพลงสุนทรภรณ์ลึกเท่าไร ก็มีคนฟังโทรมาแนะนำ เขาจะคอยช่วยเรา”

(คุณสาวดี เจริญวงษ์ : ผู้จัดรายการ)

“ทางเราที่เป็นผู้จัดก็จะเป็นฝ่ายประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกลุ่มให้กับผู้ฟังในรายการอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว”

(คุณอัจฉรา กรวรรณสุด : ประธานกลุ่ม)

“ข่าวอะไรที่เกี่ยวกับการจัดงานของสุนทรภรณ์ เราจะประกาศให้อยู่ตลอด ทั้งข่าวของวงหรือข่าวที่กลุ่มอื่นจัดงานของสุนทรภรณ์ก็ด้วย”

(คุณเมธี ยิ่งยวด : ผู้จัดรายการ)

๑ บทบาทในการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์

ผลจากการศึกษา โดยการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆที่คัดเลือกมาเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ก็สามารถแบ่งให้เห็นบทบาทในการอนุรักษ์ออกเป็น 3 กลุ่มได้ดังนี้คือ

1. บทบาทในการอนุรักษ์ของกลุ่มอนุรักษ์ฯ และผู้นำ
2. บทบาทในการอนุรักษ์ของสมาชิก
3. บทบาทในการอนุรักษ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเพลงสุนทราภรณ์ และผู้ที่ชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์ (แต่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่ม) คือ
 - วงดนตรีสุนทราภรณ์ (คุณอดิพร และคุณพูนสุข)
 - กลุ่มเพื่อนฝูง ที่มีกิจกรรมและจัดรายการวิทยุเพลงเก่าและเพลงสุนทราภรณ์ (คุณจารุลินทร์ มุสิกะพงศ์)
 - กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์

1. บทบาทในการอนุรักษ์ของกลุ่มอนุรักษ์ฯ และผู้นำ

จะพบว่าบทบาทในการอนุรักษ์ของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์นี้ มีความสำคัญในการช่วยสนับสนุนการสืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์ให้มีความต่อเนื่องเรื่อยมา และเป็นกลุ่มที่มีผู้ที่ชื่นชมและให้การสนับสนุนอยู่มาก ดังจะเห็นบทบาทในการอนุรักษ์ได้หลายประการคือ

1.1 เป็นศูนย์รวมในการรวมกลุ่มกันเพื่อให้ผู้ที่ชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์ได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็น ทศนคติ ร่วมกันในการร่วมกันอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์

การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการรวมกลุ่มให้ผู้ที่รักในบทเพลงของสุนทราภรณ์ได้มีศูนย์รวมในการที่จะได้มาพบปะกับผู้ที่มีความรักและชื่นชอบในสิ่งเดียวกัน และรวมพลังกันที่จะสืบสานความเป็นอมตะของเพลงสุนทราภรณ์เอาไว้ นอกจากการได้แสดงความคิดเห็นและความชื่นชอบบทเพลงผ่านทางรายการเพลงแล้ว เมื่อมีการรวมกลุ่มพวกเขาต่างก็ได้มาพบและได้แลกเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเห็นกันในการที่จะร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์เพลงเหล่านี้เอาไว้และต้องการที่จะขยายขอบเขตให้กว้างขวางขึ้นในอนาคต ดังที่ผู้ที่เป็นสมาชิกได้ให้ข้อมูลในการมาร่วมกิจกรรมของกลุ่มไว้ว่า

“ได้มาร่วมงานทุกครั้งก็ชื่นใจนะ ได้เพื่อนใหม่ด้วย ก็คุยกันเรื่องเพลงบ้าง นักร้องที่มาร้องบ้าง เราก็ได้มาฟังเพลงที่ชอบ ได้ดูคนอื่นๆมาสนุกสนานกัน เพราะเรารักสิ่งเดียวกัน”

การมาร่วมงานของสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาคนผู้มาร่วมงานสามารถแสดงออกในความรักต่อเพลงสุนทราภรณ์ได้เต็มที่ ทั้งการออกไปลีลาศ การร้องเพลง หรือแม้แต่การขึ้นไปร้องเพลงสุนทราภรณ์บนเวทีกับวงดนตรีสุนทราภรณ์ กิจกรรมกลุ่มเมื่อจัดงานก็จะมีการละเล่นร่วมกัน เช่น ให้เล่นเกมต่อเพลง การตอบคำถาม เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความชื่นชอบในบทเพลงของสุนทราภรณ์ ดังที่สมาชิกบางท่านของกลุ่มได้กล่าวถึงการร่วมกิจกรรมของกลุ่มไว้ว่า

“... บางทีก็มาขอให้ลุงร้อง ตาเมธีเนี่ยบอกพี่เวงร้องเถอะ บอกไม่ไหวใหญ่เหลือเกินร้องไม่ออก ครูดាំก็มากระเช้า... บางทีก็มีมาขอให้ลุงร้อง ลุงก็ขึ้นไปร้องให้ได้ อย่างคิดถึงฉันบ้าง...”

“...นอกจากจะมาร้องเพลงอย่างเดียวก็ควรจะมีส่วนร่วมกันบ้าง บางทีก็มีการละเล่น สอดแทรกเข้ามาเป็นเกม เล่นต่อเพลงกันก็สนุกนะ ต่อเพลงกันนี่มันทำให้เรามีความจำ แล้วก็ทำให้เรารู้สึกว่ามันมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ...ถ้าทำกิจกรรมเนี่ยมันจะสนุกกันเป็นวงกว้างออกไปอีก”

การได้ร่วมกันแสดงออกในกิจกรรมของกลุ่มที่หลากหลายทำให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง และเป็นเจ้าของที่หวงแหนในสิ่งที่ตนรักไว้ได้อย่างเหนียวแน่น เพราะพวกเขาสามารถเข้าถึงกับสุนทราภรณ์ได้อย่างใกล้ชิด ดังนั้นการเกาะกลุ่มของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์นี้จึงสามารถดำรงความเป็นกลุ่มที่ยืนนานและดำเนินกิจกรรมเพื่อสืบสานการอนุรักษ์มาได้อย่างดี มีผู้ให้การสนับสนุนมากมายไม่เฉพาะแต่ผู้สูงอายุ แต่รวมไปถึงคนรุ่นใหม่ที่เราเริ่มให้ความสนใจมากขึ้นในปัจจุบัน

1.2 มีบทบาทในการจัดกิจกรรมเพื่อการสืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์ที่มีอยู่ให้มีการเผยแพร่ไปอย่างต่อเนื่อง

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าการรวมกลุ่มของกลุ่มอนุรักษ์นี้ วัตถุประสงค์สำคัญอีกประการก็คือ นอกจากการรวมกลุ่มของผู้ที่ชื่นชอบในดนตรีสุนทราภรณ์ที่จะได้มาพบปะกันแล้ว ก็ยังรวมกลุ่มกันเพื่อการจัดกิจกรรมให้เกิดการสืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์ได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้จัดได้มีการจัดกิจกรรมงานเพลงและการลีลาศเป็นประจำทุกเดือน และมีการจัดงานใหญ่เป็นประจำเกือบทุกปี โดยการจัดงานแต่ละครั้งทางกลุ่มจะใช้วงดนตรีสุนทราภรณ์มาแสดงเพื่อให้ได้ฟังเพลง

ที่มีความเป็นสุนทรภรณ์อย่างแท้จริง ซึ่งการจัดงานอย่างต่อเนื่องของกลุ่มก็มีสมาชิกที่มาร่วมงานอย่างต่อเนื่องเช่นกัน เพราะความพิเศษของความเป็นสุนทรภรณ์ที่พวกเขาได้สัมผัสอย่างใกล้ชิด

“งานเราจัดทุกเดือน บางทีก็อาทิตย์ที่ 2 ของเดือน บางทีก็อาทิตย์ที่ 3 สมาชิกก็จะคอยตามข่าวและคนที่มาโดยมากก็จะมาประจำ... นอกจากบางที่ว่างไม่ว่าง หรืออย่างเดือนหน้า (เมษายน) เราก็งัดไปเพราะติดว่าวันจัดงานไปตรงกับกลุ่มอื่นที่จัดสุนทรภรณ์หลายกลุ่ม มันตรงกันหมด เราก็เลยเลื่อนไปเดือนหน้า”

(คุณอัมพร ศัลยศิลป์ : ผู้นำกลุ่ม)

“กลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศที่ทำอยู่ทุกวันนี้ การอนุรักษ์เพลงก็คงเป็นลักษณะที่ว่าเราใช้วงดนตรีสุนทรภรณ์มาใช้เล่น มาบรรเลง ฉะนั้นเพลงต้นฉบับต่างๆเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ต่อไป...”

(คุณรัชฎา เขี่ยมมีศรี : กรรมการ)

1.3 บทบาทในการช่วยส่งเสริมให้ทางวงดนตรีสุนทรภรณ์ได้นำบทเพลงเก่าๆของวงสุนทรภรณ์ที่หาฟังยาก ไม่มีการบันทึกไว้มาแสดงให้ผู้ฟังได้ฟัง ไม่สูญหายไป

เนื่องจากว่าบทเพลงของสุนทรภรณ์นั้นมีมากถึง 2 พันกว่าเพลง และเป็นเพลงที่มีแนวเพลงหลากหลายมาก แต่เพลงที่มีผู้นำมาบันทึกเสียงไว้มีจำนวนไม่กี่ร้อยเพลงเท่านั้น บางบทเพลงที่เก่าแก่ของสุนทรภรณ์ เช่น เพลงที่ใช้ในละครวิทยุสมัยแรกๆ หรือบางเพลงที่สุนทรภรณ์ได้เคยเล่นแต่ไม่ได้มีการบันทึกไว้ นั่น บ้างก็ได้สูญหายหรือถูกลืมไป เมื่อไม่มีผู้นำมาเล่นหรือเปิดฟัง จนชื่อเพลงบางเพลงของสุนทรภรณ์ผู้ชื่นชอบสุนทรภรณ์เองก็รู้จักว่าเป็นเพลงของใคร ผู้ใดเป็นคนแต่ง แต่การจัดการแสดงดนตรีและลีลาศของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทรภรณ์นี้ทำให้ทางวงดนตรีสุนทรภรณ์ได้มีการนำเอาบทเพลงเก่าๆที่มีความไพเราะของสุนทรภรณ์มาฝึกซ้อมและนำมาบรรเลงในงานที่ทางกลุ่มจัดขึ้น ดังนั้นเมื่อได้มีการนำมาบรรเลงในงานก็ทำให้ผู้ฟังได้รู้จักเพลงสุนทรภรณ์ที่ไพเราะและหาฟังได้ยาก ทำให้มีการสืบสานผลงานเพลงเหล่านี้ไปได้อย่างต่อเนื่องไม่สูญหายไปกับกาลเวลา ซึ่งสมาชิก 2 ท่านได้กล่าวถึงบทบาทในด้านนี้ไว้ดังนี้

“ก็อยากให้งานเอาเพลงเก่าๆมาซ้อมแล้วเอามาเล่นในงานนะ บางเพลงมันไม่มีแล้วหาฟังไม่ได้ ก็จะได้มาฟังที่นี่ เพลงเก่าๆของสุนทรภรณ์ที่คนไม่รู้จักยังมีอีกเยอะ”

“กลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศที่ทำอยู่ทุกวันนี้...เราใช้วงดนตรีสุนทรภรณ์มาใช้เล่น ฉะนั้นเพลงต้นฉบับต่างๆเหล่านี้ก็ยังคงอยู่ต่อไป และทางกลุ่มเองก็พยายามแนะนำกับทางวงว่าควรนำ

เพลงแปลกๆใหม่ๆ หรือเพลงที่ไม่ค่อยได้นำเสนอมาเล่นบ้าง... ก็คิดว่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่มีการหมุนเวียนเพลงสุนทราภรณ์ซึ่งมีมากกว่า 2 พันเพลงเนี่ยได้อามาเผยแพร่บ้าง”

1.4 บทบาทในการเผยแพร่บทเพลงสุนทราภรณ์ผ่านทางสื่อมวลชน คือ สื่อวิทยุกระจาย และสื่ออื่นๆที่ให้การสนับสนุน

กลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลงมีสื่อสำคัญที่สนับสนุนการเผยแพร่และสืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์คือ สื่อวิทยุกระจายเสียงทางคลื่นความถี่ 103.5 เมกกะเฮิร์ต ซึ่งทำให้ทางรายการได้มีโอกาสในการนำเสนอบทเพลงของสุนทราภรณ์ที่ไพเราะ และบางบทเพลงที่มีความเก่าแก่หายากทางผู้จัดก็จะจัดมาเปิดเพื่อการเผยแพร่ให้ผู้ฟังได้รู้จัก อีกทั้งยังมีการให้ข้อมูลที่เป็นความรู้เกี่ยวกับบทเพลงและความเป็นสุนทราภรณ์อยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ฟังได้รู้จักและซาบซึ้งกับบทเพลงได้มากขึ้น การใช้สื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทมากในการเผยแพร่เพื่อการอนุรักษ์ เพราะกลุ่มผู้รับสารนั้นจะเป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีจำนวนมาก และถ้าหลายฝ่ายให้ความร่วมมือกันก็จะทำให้การอนุรักษ์เพลงเหล่านี้เป็นไปได้เป็นอย่างดี

“เมื่อก่อนตอนจัดแรกๆที่จะเป็นคนที่ไม่ค่อยรู้จักเพลงสุนทราภรณ์มาก ถ้าเทียบกับคุณอัจฉราและคุณเมธี เราก็จะออกตัวตลอดว่าถ้ามีอะไรแนะนำ ก็จะได้ความรู้จากแฟนเพลงมา อย่างคุณรัชฎาเนี่ย เขาฟังเพลงมาก รู้จักเพลงเยอะ ก็หาเพลงเก่าๆมาให้เปิด และขอขอบคุณว่าหาความรู้เรื่องประวัติเพลงมาให้เรา เราก็จะเอามาบอกเล่าให้ผู้ฟังในรายการ”

(คุณสาวดี เจริญวงษ์ : ผู้จัดรายการ)

ในการจัดกิจกรรมการแสดงดนตรีและลีลาชีวิตทางกลุ่มจัดขึ้น ถ้าเป็นงานที่จัดประจำทุกเดือนก็จะมีการประชุมสัมพันธ์ทางเอกสารและทางสื่อวิทยุของทางรายการชีวิตกับเพลงอยู่ตลอด แต่ถ้าเป็นงานการแสดงใหญ่ที่ทางกลุ่มจัดประจำปี นอกจากการส่งเป็นเอกสารจดหมายข่าวให้แก่สมาชิกแล้ว ก็จะมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แก่ผู้ฟังผู้ชมทั่วไปด้วย ไม่ใช่เฉพาะแต่สมาชิกเท่านั้น เพราะทางกลุ่มต้องการที่จะให้การอนุรักษ์นี้ให้มีผู้มาร่วมมือกันและให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง จึงมีการใช้สื่อโดยการใช้อีเมลวิทยุของทางรายการชีวิตกับเพลงเป็นหลัก และบางครั้งก็ได้ความช่วยเหลือจากทางสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการจัดงานของทางกลุ่มอยู่เสมอ เนื่องจากสมาชิกบางท่านของกลุ่มเป็นผู้ที่กว้างขวางอยู่ในแวดวงสื่อมวลชน จึงมีการให้ความช่วยเหลือด้วยดี อย่างเช่น คุณเขวง สมาชิกท่านหนึ่งได้กล่าวถึงบทบาทในด้านนี้ไว้ว่า

“มีนะ อย่างไทยรัฐ รู้จักยิ่งยง สะเด็ดขาดใหม่ นั่นแหละลุงสนิท ถ้าขอไปก็จะลงให้หมด สนับสนุนงานเราขึ้นมา ...แล้วก็อย่างแนวหน้า คุณแทน เขามีพระคุณกับลุงมาคุณแทนเนี่ย มีบทบาทมาก ลุงส่งไปลงทันที อย่างมีจุดหมายไป, แפקไปเจ๊ย เขาก็ยินดีนะ”

1.5 บทบาทของผู้นำกลุ่มในการให้โอกาสแก่คนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาช่วยในการอนุรักษ์

การจัดรายการวิทยุของรายการชีวิตกับเพลงจะมีผู้ฟังที่โทรเข้ามาในรายการหลากหลาย วัยซึ่งในปัจจุบันเริ่มที่จะมีคนรุ่นใหม่วัยทำงาน หรือวัยรุ่นโทรเข้ามาทำให้ทางกลุ่มทราบว่าคนรุ่นใหม่มีการยอมรับในความไพเราะของเพลงสุนทราภรณ์มากขึ้น และในการจัดงานกิจกรรมของกลุ่มก็จะเห็นได้ชัดขึ้นเมื่อมีคนหลายรุ่นหลายวัยเข้ามาช่วยงาน ผู้มาร่วมงานบางท่านก็จะนำเด็กเล็กๆ มาฟังเพลงและลีลาศในงานด้วย ทำให้เด็กได้ซึมซับความไพเราะของสุนทราภรณ์ไปโดยไม่รู้ตัว เนื่องจากว่ากิจกรรมของทางกลุ่มที่จัดขึ้นไม่ใช่รายการเพลงที่มีแต่ความน่าเบื่อล้าสมัย แต่ได้มีการผสมผสานการละเล่นและลีลาศที่สนุกสนาน รวมถึงเพลงของสุนทราภรณ์ที่ใช้ในการลีลาศเอง ก็มีความไพเราะและสนุกสนานอย่างลงตัว จึงทำให้ทางกลุ่มได้มีสมาชิกเป็นคนรุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้น

“เดี๋ยวนี้ก็เห็นเด็กมาร่วมงานมากขึ้นนะ คนทำงานก็มี เขาก็มาฟังเพลง มาลีลาศกัน ก็ไม่ใช่เห็นแต่คนแก่ๆนะ ก็คิดว่าต่อไปคงจะมีเพิ่มมากขึ้นอีกเพราะเด็กเริ่มรู้จักเพลงสุนทราภรณ์ที่เอามาทำใหม่”

(คุณอัจฉรา กรรณสุด : ประธานกลุ่ม)

“พี่ไปช่วยจัด พอเราจับโทรศัพท์ก็มีเสียงเด็กโทรมานะ เราทั้งรู้จักถามว่าหนูอายุเท่าไร 17 คว้าอะไรอย่างนี้ ถามว่าฟังเองหรือ เขาก็บอกฟังเองครับเพราะพ่อแม่ฟัง เราก็รู้สึกดี”

(คุณทิพวรรณ ทัพหิรัญ : กรรมการ)

ในมุมมองของผู้ฟังบางท่านมองว่าในการอนุรักษ์ของกลุ่มผู้นำโดยทั่วไปที่จัดรายการต่างๆ เกี่ยวกับเพลงสุนทราภรณ์ (ไม่ใช่เฉพาะผู้นำกลุ่มอนุรักษ์นี้) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการที่จะเผยแพร่บทเพลงเหล่านี้ออกไปได้อย่างกว้างขวาง แต่กลุ่มผู้นำเหล่านี้ยังไม่ได้มีการร่วมกันอนุรักษ์อย่างจริงจังเท่าที่ควร เนื่องจากว่าการกระทำที่แสดงออกยังเป็นแบบครึ่งๆกลางๆ เป็นความห่วงแทนเพลงเอาไว้เฉพาะตัว

“บทบาทของผู้นำกลุ่มในการอนุรักษ์แล้วต้องพูดได้ว่าเราไม่ค่อยอนุรักษ์เพลงกันอย่างจริงจังสักเท่าไรนัก... อย่างนักจัดรายการ... บางท่านก็ไม่ได้มีการอนุรักษ์อย่างจริงจังนัก เพราะว่าเรามี

การหวนเพลงบ้าง มีการพูดทับเพลงบ้าง ถามว่าเมื่อตรงนี้เผยแพร่ออกไปเนี่ยผู้รับฟังก็ไม่มีโอกาส เด็กรุ่นใหม่ก็ไม่มีโอกาสที่จะเก็บเพลงเหล่านั้นมาไว้ฟังได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นเพลงก็จะสูญหายไป ก็คือ มีอยู่กับนักจัดรายการผู้หนึ่งเพียงผู้เดียว เมื่อถึงเวลานั้นมันก็จะหมดไป"

(คุณรัชฎา เอี่ยมมีศรี : กรรมการ)

เป็นความจำเป็นว่าการที่จะให้คนรุ่นโดยอมรับในสิ่งใดก็คงจะต้องให้คนพวกเดียวกันเป็นผู้นำเสนอเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน จึงจะได้รับการยอมรับ เพราะคงจะเป็นการยากที่จะให้คนรุ่นเก่ามาจัดรายการเพลงแล้วให้คนรุ่นใหม่หันมาเปิดฟัง หรือมาร่วมงานที่มีแต่ผู้สูงอายุที่พวกเขาไม่มีคนรุ่นเดียวกันอยู่ ดังนั้น จึงน่าที่จะมีการให้โอกาสแก่คนรุ่นใหม่ได้เข้ามาร่วมงานกับคนที่ทำงานอนุรักษ์อยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากว่าความรู้และประสบการณ์ที่จะต้องเรียนรู้จากผู้รู้ที่นั่น เป็นสิ่งที่จำเป็นในการที่จะสืบสานต่อไปได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงน่าที่จะมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนให้สมาชิกกลุ่มที่สมัครใจได้เข้ามาเป็นกรรมการในการจัดกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อที่จะได้มีความรู้สึกมีส่วนร่วมในกลุ่ม มีความห่วงแหนและรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในบทเพลงสุนทราภรณ์ และกลุ่มร่วมกัน ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะนำมาสู่จิตสำนึกของการร่วมกันอนุรักษ์อย่างจริงจังของกลุ่มสมาชิก

"...แล้วก็โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้โอกาส คนที่พร้อมจะทำตรงนี้นั้นมีเยอะ... คนที่เขามีความสามารถ บางทีมีเด็กรุ่นใหม่บางคนเนี่ยรักเพลงเก่าๆนะ แต่เขาไม่มีโอกาสที่จะเข้าไปซื้อเวลา มาเป็นของตัวเอง หรือมีแล้วโอกาสที่ใครจะสนับสนุนมันไม่มี"

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดรายการ)

คุณรัชฎายังได้เสนออีกว่า การจัดรายการเพลงหรือการจัดงานกิจกรรมต่างๆนั้นควรจะให้ การสนับสนุนเพื่อให้โอกาสแก่คนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาช่วยกันในการอนุรักษ์บทเพลงเหล่านี้ออกมา ทางสื่อมวลชนให้มากขึ้น เพราะการที่จะเสนอเพลงสุนทราภรณ์ให้คนรุ่นใหม่ได้ยอมรับในความ เป็นอมตะ ไม่ล้าสมัย ก็จำเป็นที่จะต้องใช้คนในวัยเดียวกันให้พวกเขายอมรับ และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของบทเพลงไทยสากลที่ควร อนุรักษ์และห่วงแหนไว้ให้อยู่คู่กับความเป็นไทยไม่ว่าจะใน ยุคสมัยใด

"...นักจัดรายการรุ่นเก่าๆเนี่ยก็ไม่ค่อยจะเปิดโอกาสให้กับคนรุ่นใหม่เข้ามา มีบทบาทในการเข้ามาช่วยจัดรายการเท่าใดนัก เมื่อท่านเหล่านั้นแก่ตัวไป คนรุ่นใหม่ก็คงไม่มีโอกาสที่จะเข้ามา เพราะรู้ไม่เท่า ถึงตอนนั้นเพลงก็คงจะสูญหายไปหมดพร้อมกับนักจัดรายการเหล่านั้น"

1.6 บทบาทในการนำเอาการลีลาศมาใช้เพื่อส่งเสริมให้คนรู้จักเพลงสุนทราภรณ์มากขึ้น การจัดกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์นี้ ได้ใช้การลีลาศเข้ามาเป็นกิจกรรมในการจัดงานประจำเดือนทุกครั้ง เนื่องจากบทเพลงของสุนทราภรณ์นั้นมีจังหวะที่แน่นและไพเราะเหมาะแก่การเต้นลีลาศมากมายหลายเพลง และมีอยู่ทุกจังหวะในการเต้น จนมีคำกล่าวที่ว่าถ้าจะเต้นลีลาศก็ต้องสุนทราภรณ์

"งานของเราก็มีคนรุ่นใหม่ๆนะ เดี่ยวนี้เยอะขึ้น เพราะเขาชอบมาลีลาศ แล้วเพลงลีลาศที่ดีก็ไม่มีอะไรเหมาะเท่าสุนทราภรณ์ เต้นแล้วมันสนุก เพลงก็เพราะ"

(คุณเมธี ยิ่งยวด : ผู้จัดการรายการ)

"... ให้เขาเป็นเรื่องของการลีลาศแล้วเข้ามาฟังเพลงสุนทราภรณ์ด้วย...เดี๋ยวนี้เด็กๆมาเรียนลีลาศกันเยอะแล้ว พอมีงานก็จะออกมาเต้น เด็กวัยรุ่นก็มี ก็อาจต้องใช้ลีลาศเป็นสื่อให้เขาหันมาฟังสุนทราภรณ์... สื่อของการลีลาศ...ก็คงจะเอาลีลาศมานำในเรื่องของการจะดึงเอาวัยรุ่นมาสัมผัสกับเพลงพวกนี้"

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการรายการ)

"ตอนนี้ก็เห็นมีนะ เด็กๆวัยรุ่นหรือวัยทำงานบ้างมาร่วมงาน ... ก็คิดว่าถ้าเอาการลีลาศมานำเสนอเด็กพวกนี้ก็คงมาเข้าร่วมเพิ่มขึ้นได้ เพราะการเต้นรำมันสนุกสนานด้วย ไม่ได้มาฟังเพลงอย่างเดียว เขาได้ฟังได้เต้นรำ ก็คิดว่ามีโอกาสมะเขรเทศได้มากขึ้น"

บทเพลงของสุนทราภรณ์เป็นที่กล่าวขานว่ามีความหลากหลาย เพลงที่มีจังหวะในการเต้นลีลาศก็มีทุกจังหวะและเป็นจังหวะที่แน่น ชัดเจน เหมาะแก่การลีลาศที่สุด ในปัจจุบันคนก็หันมานิยมการลีลาศเพื่อความสนุกสนานและการออกกำลังกายมากขึ้น จึงทำให้ทางกลุ่มอนุรักษ์คาดหวังว่าการนำลีลาศมาเป็นกิจกรรมร่วมในการฟังเพลงสุนทราภรณ์จะทำให้กลุ่มผู้ฟังเพลงสุนทราภรณ์จะขยายวงกว้างออกไปให้คนไทยทุกเพศทุกวัยหันมาฟังได้ไม่ยาก ดังที่คุณสาวดีกล่าวไว้ว่า เราจะนำเอาลีลาศมาเป็นสื่อให้พวกเขาได้สัมผัสถึงบทเพลงของสุนทราภรณ์

1.7 การวางแผนงานในการจัดกิจกรรมอื่นของกลุ่มเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานเพลงสุนทราภรณ์เพิ่มขึ้นในอนาคต

กิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นทำมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังมีกิจกรรมที่จัดน้อยมากเมื่อคำนึงถึงบทบาทที่กลุ่มและผู้นำควรมีในการส่งเสริมการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ ดัง

นั่นจึงควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะให้สมาชิก ผู้ที่สนใจ และกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้หันมาให้ความสนใจที่จะร่วมกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่จัดจำเป็นจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม ที่จะให้ทุกคนได้มีความรู้สึกถึงก็เป็นส่วนหนึ่งของผู้ร่วมอนุรักษ์บทเพลงสุนทราภรณ์ร่วมกัน ซึ่งเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักและหวงแหนบทเพลงอันทรงคุณค่าของสุนทราภรณ์

จากการสอบถามถึงความคิดเห็นของบุคคลหลายกลุ่มได้มีความเห็นที่ต้องการให้กลุ่มอนุรักษ์และผู้นำจัดกิจกรรมเพื่อที่จะให้พวกเขาหรือผู้ที่สนใจได้มีส่วนร่วมมากขึ้น กิจกรรมที่น่าสนใจและสามารถช่วยส่งเสริมให้บทเพลงสุนทราภรณ์มีผู้ร่วมอนุรักษ์มากขึ้นคือ การจัดประกวดร้องเพลงสุนทราภรณ์

การจัดประกวดร้องเพลงสุนทราภรณ์นั้นสามารถจัดทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การจัดประกวดร้องเสียงเหมือน นักร้องสุนทราภรณ์ท่านใดท่านหนึ่ง, การจัดประกวดเพลงสุนทราภรณ์ โดยจัดเป็นวงซึ่งอาจมีการใส่สีส้นของดนตรีบ้าง แต่ต้องไม่ทำให้สูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ของเพลงสุนทราภรณ์ หรือการจัดประกวดการเต้นลีลาศโดยใช้บทเพลงลีลาศของสุนทราภรณ์ เป็นต้น ซึ่งจากคำให้สัมภาษณ์ของคุณทิพวรรณ สมาชิกกลุ่มและเป็นกรรมการท่านหนึ่งของกลุ่มเสนอความคิดเห็นในประเด็นนี้ว่า อยากให้ผู้นำกลุ่มอนุรักษ์ หรือทางวงดนตรีสุนทราภรณ์มีการจัดประกวดนักร้องที่เสียงเหมือนนักร้องสุนทราภรณ์ขึ้น เนื่องจากว่า นักร้องในปัจจุบันยังไม่ได้มีการฝึกฝนในการร้องเท่ากับนักร้องสุนทราภรณ์ในสมัยก่อน การจัดประกวดจะเป็นการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจในเอกลักษณ์การร้องของสุนทราภรณ์และหัดร้องได้ถูกต้องตามแบบฉบับของสุนทราภรณ์ ซึ่งมีเสน่ห์เฉพาะตัว และเลียนแบบได้ยาก

“พี่ก็อยากให้มีการจัดประกวดนะ ประกวดร้องเสียงเหมือน อย่างคุณชวลีย์ คุณศรีสุดา คุณเลิศ อย่างเนี่ย จะได้มีนักร้องรุ่นใหม่ที่มาแทนที่นักร้องเก่าที่จะสืบทอดเพลงเหล่านี้ต่อไปได้ เพราะสมัยนี้นักร้องเอามาร้องก็ไม่เหมือน ของสุนทราภรณ์เขามีเอื้อน สมัยนี้เอื้อนไม่เป็น ไม่เหมือน ต้องมีการหัดร้อง ถ้าหัดแต่เด็กก็จะดี เด็กบางคนได้ฟังมาแต่เล็ก ร้องแล้วเขายังมีเอื้อนเหมือนสุนทราภรณ์เลย”

1.8 กลุ่มอนุรักษ์มีบทบาทในการร่วมมือกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง อย่างเช่น วงดนตรีสุนทราภรณ์, วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อการจัดทำเทปบันทึกเสียงเพลงของสุนทราภรณ์ที่ยังไม่เคยได้มีการบันทึก หายาก และใกล้จะสูญหาย เพื่อนำมาจำหน่ายเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จัก

นอกจากการสนับสนุนในวงดนตรีสุนทราภรณ์ได้นำเพลงที่หาฟังยากและไม่มีฉบับบันทึกเสียงไว้มาบรรเลงแสดงในการจัดกิจกรรมของกลุ่มแล้ว ทางกลุ่มอนุรักษ์จะต้องคำนึงถึงการเผยแพร่ไปสู่บุคคลอื่นที่สนใจเพื่อให้ได้รู้จักกับบทเพลงเหล่านี้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงควรมีการร่วมมือกันของหลายฝ่ายที่สามารถจัดทำเพลงที่มีคุณค่าเหล่านี้เพื่อนำมาบันทึกเสียงไว้ในรูปแบบต่างๆ เช่น เทปบันทึกเสียง ซีดี วีดีโอ หนังสือรวบรวมเพลง หรือเป็นวีดีโอคาราโอเกะ เพื่อให้คนที่ชื่นชอบได้หาร้องเพลงของสุนทราภรณ์ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การสืบสานบทเพลงที่หายากเหล่านี้ให้คงมีอยู่สืบไปในอนาคต

2. บทบาทในการอนุรักษ์ของสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกที่สมัครเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลงทุกคนต่างก็มีความรักในบทเพลงของสุนทราภรณ์และต้องการที่จะร่วมกันสืบสานความเป็นสุนทราภรณ์ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ดังนั้นสมาชิกทุกคนต่างก็มีบทบาทในการที่จะร่วมกันอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ไว้ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งต่างคนต่างก็มีความสามารถที่จะร่วมกันอนุรักษ์ได้ตามความเหมาะสมและความสามารถของตนที่มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นสุนทราภรณ์ ด้วยสำนึกที่ว่าทุกคนต้องช่วยกัน ซึ่งพอที่จะเห็นถึงบทบาทของสมาชิกจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

2.1 บทบาทในการสนับสนุนกิจกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้องกับสุนทราภรณ์

สมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ฯ ทุกคนต่างก็สมัครเข้ามาด้วยความสมัครใจที่รักในบทเพลงและบุคคลในวงสุนทราภรณ์ ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่สมาชิกทุกท่านพร้อมที่จะมาร่วมงาน และช่วยในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้งที่มีโอกาส แม้บางท่านจะไม่ได้มางานบ่อยครั้ง ก็ยังเป็นผู้ที่ติดตามฟังรายการเพลงทางชีวิตกับเพลงและรับทราบข่าวสารที่ทางกลุ่มนำเสนอไปอยู่อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นจึงมีการโทรเข้ามาในรายการและให้ความร่วมมือในเรื่องที่สามารถให้การสนับสนุนได้อย่างเต็มที่

สมาชิกหลายท่านได้ให้สัมภาษณ์ถึงบทบาทในการร่วมกิจกรรมของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตไว้ว่า

“เมื่อก่อนไปทุกครั้ง แต่ถ้าติดธุระไม่ว่างก็ไม่ได้ไป ... แต่รายการที่ฟังตลอดนะ แต่ถ้าวันธรรมดา ก็จะฟังเทปเพลงของสุนทราภรณ์ ช่างบนที่มีเยอะเลย ส่วนมากจะได้ฟังในรถเพราะต้องต้องออกไปข้างนอกก็จะฟังในรถ”

(คุณทิพวรรณ ทัพสิทธิ์ : กรรมการ)

“ฟังตลอด ไม่เคยพลาด อย่างตอนกลางคืนลูกก็อัดเทปไว้นะ เอาไว้เปิดฟัง เทปเพลงสุนทราภรณ์ก็มีเยอะ ซีดีก็มี... งานของกลุ่มนี้ก็จะนัดกันไปทุกครั้ง ก็จะโทรนัดกันว่าวันไหนเมื่อไหร่ ก็จะชวนกันไปว่าเฮ้ยหายไปไหนต้องไปด้วยกันนะ ไม่พลาด อย่างคราวหน้าที่เขาจะจัดที่ใหม่ก็จองบัตรไว้แล้ว ไปแน่นอน”

“ถ้าว่างก็จะไปทุกครั้ง นอกจากติดธุระถึงจะไม่ได้ไป ก็เป็นขาประจำ คุณแก้วนี่จำได้เลย คอยนับวันกันเลยว่าเมื่อไหร่จะถึงวันนัดจัดงานของกลุ่ม ก็จะเตรียมตัวไปพบกัน เพราะเดี๋ยวนี้รายการมันมีวันอาทิตย์วันเดียว วันอื่นก็จะเหงานะ”

เมื่อมีงานใหญ่ที่ทางกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศจัดขึ้น หรือกลุ่มอื่นที่จัดเกี่ยวข้อและติดต่อกับกลุ่มอนุรักษ์ในการร่วมมือกันสนับสนุน สมาชิกกลุ่มก็จะให้ความร่วมมือในการไปร่วมงานที่จัดขึ้นแทบทุกครั้ง ซึ่งทำให้งิจกรรมต่างๆ เหล่านี้สามารถที่จะดำเนินไปได้และประสบความสำเร็จด้วยดีเสมอมา โดยเฉพาะเมื่อมีการจัดทำของที่ระลึก เทป ซีดี หรือหนังสือที่ทางกลุ่มจัดขึ้น ก็จะได้รับ การตอบรับในการอุดหนุนเพื่อช่วยให้การอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้สามารถกระจายเผยแพร่ผลงานของสุนทราภรณ์ออกไปได้มากขึ้น

“ก็มีนะซีดีที่คราวก่อนลงไปซื้อหน้างาน มันก็ไม่ค่อยซัด ไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร แต่เราก็ยินดีที่จะช่วย เพราะเราก็ได้ฟังเพลงเก่าที่เป็นต้นฉบับสุนทราภรณ์”

2.2 เป็นแหล่งข้อมูลในการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และบทเพลงเก่าของสุนทราภรณ์ให้แก่กัน รวมถึงการให้การสนับสนุนในการนำมาเผยแพร่ทางรายการวิทยุ

บุคคลที่ชื่นชอบในเพลงสุนทราภรณ์ โดยเฉพาะคนรุ่นสูงอายุ นอกจากการเป็นกลุ่มผู้ฟังที่ติดตามฟังรายการเพลงสุนทราภรณ์อย่างใกล้ชิด คอยเป็นกำลังใจให้แก่ผู้จัดรายการแล้ว พวกเขาจะมีการเก็บสะสมทั้งเทปและแผ่นเสียงที่เป็นเพลงเก่าของสุนทราภรณ์ที่ไพเราะและหายากไว้มากมาย ซึ่งผู้ที่มาร่วมตัวกันในกลุ่มอนุรักษ์นี้ เมื่อได้มาพบปะสังสรรค์กันแล้ว ก็จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องเพลงเหล่านั้น และมีการนำมาแลกเปลี่ยนกันฟัง บางท่านอาจใช้การอัดเทปให้แก่กันหรือบางท่านนำมาให้กับทางผู้จัดรายการเพื่อใช้ในการนำไปเปิดในรายการชีวิตกับเพลงเพื่อที่จะเผยแพร่บทเพลงเหล่านี้ให้ผู้ฟังท่านอื่นๆ ได้รับฟังจำนวนมาก

“... ลูกฟังพวกนี้ เมื่อก่อนมีแต่แผ่นเสียงไง ไม่มีเทป สุนทราภรณ์ก็มีแผ่นเสียงตรากระต่ายพวกนี้ ก็กับเพื่อนๆ ก็มีแผ่นบางทีก็มาฟังด้วยกัน บางทีก็ฟังด้วยกันในรถ มีทั้งเทปและซีดี”

“เราก็ต้องพยายามหาเพลงเก่าๆ มาเปิดให้คนฟัง เผอิญมีเพื่อนเป็นอาจารย์อยู่ ม.ช. เขาจะมีแผ่นเสียงเก่าๆ มากเลย เวลาไปเชียงใหม่เคยไปหาเขา... เขาก็อัดใส่เทปเอาไว้ เราก็ไปขอมา... คือถ้าเราเห็นเพลงที่ไม่ค่อยมีคนได้ฟัง เราก็พยายามเอาเพลงพวกนั้นมาเผยแพร่ในรายการวิทยุ เพื่อให้คนรู้จักเพลงมากๆ”

(คุณอัจฉรา กรวรรณสุต : ประธานกลุ่ม)

“อย่างตัวพี่เองเนี่ย พี่เพิ่งมาจัดสุนทราภรณ์ พี่จะรู้จักเพลงรุ่นกลางๆ ก่อน สูงไปกว่านั้นเราไม่ค่อยรู้จัก... ส่วนใหญ่แฟนรายการนี้จะไม่รู้หรือกว่าเราเนี่ยไม่ค่อยรู้เรื่อง... เราก็พยายามออกตัวตลอดว่าถ้ามีอะไรแนะนำเรามา ... ซึ่งพวกเขายินดีที่จะให้ความรู้กับเราไงคะ ให้เพลง บ่อนเพลง มาให้ความรู้เรามา จะได้ความรู้จากแฟนเพลงมาก”

“บางที่เราบอกว่าเพลงนี้มัน..เราไม่มีนะคะ เขาก็ส่งมาให้ เขาก็มีวัตถุดิบของเขาเนี่ยเอามาให้เราเพื่อจะเป็นการเปิด เพลงพวกนี้เขาจะเอามาให้เยอะมากที่คนฟังเนี่ย ... เคยมีอยู่ท่านหนึ่ง ท่านอยู่ กฟน. เป็นผู้บริหารชั้นสูง ท่านเรียกไปที่ กฟน. แล้วท่านก็บอกว่าท่านมีแผ่นครั้งเนี่ยอยู่ประมาณกว่า 250 แผ่น ท่านบอกว่าให้คุณสาวดีมาเอาเถอะ เพราะคิดว่าถ้าเราเอาไปเนี่ยจะมีประโยชน์มาก จริงๆ แล้วท่านเก็บแผ่นนี้ดีมาก แต่ท่านรู้ว่าลูกท่านไม่สนใจแน่นอน... ก็กับการให้เรามาเนี่ยคือการทำหน้าที่จะสามารถให้เราเนี่ยสืบสานตรงนี้ได้ คือได้มีการเผยแพร่ให้คนได้รู้จัก มันเป็นเพลงเก่ามาก... แผ่นเป็นแผ่นครั้ง 78 แล้วต้องมาถ่ายใส่เทป แล้วก็สกัดเสียงที่ไม่ดีออกไป... นี่คือการมีส่วนร่วมของเขา”

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการรายการ)

ทางด้านสมาชิกเองก็จะมี การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในการอนุรักษ์ที่จะต้องร่วมมือกันของทางกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศฯ วงดนตรีสุนทราภรณ์ และสมาชิกกลุ่มที่อยากจะให้เกิดขึ้นและนำมาพูดคุยกันในกลุ่มเพื่อให้เกิดการสานต่อ ซึ่งบางครั้งก็มีการหยิบยกประเด็นต่างๆ เหล่านั้นขึ้นมาดำเนินการให้เป็นรูปธรรม เช่น การจัดการแสดงดนตรีเพื่อระลึกถึงผู้แต่งเพลงของสุนทราภรณ์ การจัดทำเทป ซีดี หรือวิดีโอการแสดงของวงดนตรีสุนทราภรณ์เมื่อมีการแสดงครั้งใหญ่ หรือบางประเด็นก็ยังอยู่ในความสนใจที่มีความคิดที่จะนำมาดำเนินการต่อไป เช่น สมาชิกท่านหนึ่งกล่าวไว้ในเรื่องนี้ว่า

“ก็น่าจะคิดที่หาทางนำเพลงต้นฉบับมาอัดทำให้ดีแบบของเดิม...เราต้องจัดงานบ่อย ต้องมีการจัดประกวดนักร้องสุนทราภรณ์ เสียงเหมือน ประจวบเสียงเหมือนใคร คุณศรีสุตา คุณชวลีย์ ครูเอื้อ อย่างเงี้ย เพื่อที่จะได้ดึงเด็กให้มาสนใจ และจะได้มีผู้สืบทอดงานเพลงของสุนทราภรณ์ต่อไปเรื่อยๆ.... อยากให้วงพวกนี้จัดให้มีการประกวดขึ้นมาเพื่อให้คนสนใจหันมาชอบร้องเพลงสุนทราภรณ์”

2.3 บทบาทในการสนับสนุนให้คนใกล้ชิดได้รับฟังและรู้จักกับเพลงสุนทราภรณ์

บทบาทในการอนุรักษ์นี้จากคำกล่าวของบุคคลที่ให้สัมภาษณ์หลายท่านกล่าวเป็นเรื่องง่ายที่ใกล้ตัวสำหรับคนทั่วไป ไม่ควรไปคาดหวังให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่จะรับผิดชอบทุกคนที่รักในบทเพลงสุนทราภรณ์ควรจะร่วมกันมีบทบาทในการอนุรักษ์และสืบสานงานเพลงสุนทราภรณ์ โดยสนับสนุนให้คนใกล้ชิดได้รับฟังเพลงของสุนทราภรณ์ เช่น คนในครอบครัว เพื่อนสนิท หรือญาติพี่น้อง การเปิดให้กับคนใกล้ชิดได้ฟังบ่อยๆ ก็จะทำให้เกิดความซึบซับในบทเพลงเหล่านั้นไปโดยไม่รู้ตัว ซึ่งสมาชิกเกือบทุกท่านจะตระหนักถึงบทบาทของตนในด้านนี้ คือให้คนใกล้ชิดได้รู้จักและเห็นคุณค่าของบทเพลงสุนทราภรณ์ ซึ่งบางท่านก็ให้ลูกหลานที่บ้านฟังมาแต่เด็ก และเกิดการซึมซับมาถึงปัจจุบัน

“ควรจะส่งเสริมให้เด็กฟัง อันนี้มันละเอียดอ่อนมาก ต้องค่อยๆซึม ให้เขาซึมซับ เพราะเพลงเราไม่ได้หายไปไหนซะใหม่ ถ้าเราเปิดเขาก็จะฟังไปเอง ฟังผ่านๆ บ่อยๆเขาก็รับไปเอง”

“ก็ต้องครอบครัวค่ะ ถ้าพ่อแม่ฟัง ให้ลูกๆได้ฟังตั้งแต่เล็ก เด็กๆก็จะคุ้นเคย แล้วอาจจะชอบฟังไปเอง เพราะฟังบ่อยๆก็จะรู้ รู้สึกว่าดีว่าเพราะ คือให้คนในครอบครัวนี้แหละสนับสนุน เปิดบ่อยๆฟังด้วยกัน...นี่แหละคะ คงช่วยให้เขาจับได้ไปเอง”

“อันนี้เปิดฟังตลอด ยิ่งรายการอาทิตย์ก็ต้องฟังทุกครั้ง ลูกเขาก็จะได้ฟังไปด้วยเขาก็ชอบนะ บางเพลงก็ร้องได้”

“อย่างพ่อแม่เนี่ยคือ ให้ลูกฟังไปเรื่อยๆ แล้วมันซึมซับไปได้ เพราะเพลงสุนทราภรณ์มันมีเสน่ห์ในตัวของมันเองอยู่แล้ว”

(คุณอัจฉรา กรรณสูต : ประธานกลุ่ม)

“...แล้วคุณพ่อคุณแม่ล่ะที่ฟังเพลงเหล่านี้ จะสามารถให้ลูกหันมาฟังเพลงเหล่านี้ได้หรือเปล่า เราต้องสืบสานตรงนี้ให้เขาได้รู้จักถึงเขาอาจจะยังไม่ชอบ เพียงให้เขาได้ยินผ่านหูบ้างว่ามันยังมีเพลงพวกนี้อยู่... เราจะให้เขารู้จักว่าต้นฉบับมันเป็นแบบนี้ละ แล้วอัดใหม่มันเป็นแบบนี้ให้มันมีการเปรียบเทียบกันบ้าง นี่คือการสืบสานไปจากเราจากรุ่นเก๋รุ่นพ่อแม่มาถึงเราไปถึงรุ่นลูก”

(คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการรายการ)

“ก็อย่างในบ้านของเราเนี่ย เราชอบประเภทนี้แล้วก็เปิดฟัง คนรุ่นใหม่ในบ้านของเราก็มีลูกหลานใช้หม่คะ เขาก็ได้ฟังไปด้วย อย่างลูกของพี่เนี่ยเขาร้องได้เลย ... ถ้าบ้านเรามีคนมีอายุ หากวัยรุ่นอยู่กับครอบครัวก็คงจะได้ฟัง”

บทบาทของคนในครอบครัวนับว่ามีความสำคัญมากในการที่จะส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่หันมาฟังเพลงของสุนทราภรณ์ และเห็นคุณค่าของบทเพลงเหล่านี้ เพราะเมื่อคนรุ่นใหม่ได้รับฟังเพลงสุนทราภรณ์ตั้งแต่เด็กก็จะทำให้พวกเขาได้รับรู้ถึงความไพเราะและมีคุณค่าในความเป็นบทกวีของบทเพลงสุนทราภรณ์ เพราะเนื่องจากความเป็นกวีในเนื้อร้องของเพลงสุนทราภรณ์นี้ ทำให้เพลงสุนทราภรณ์เป็นเพลงที่จดจำได้ง่าย และเมื่อเด็กเริ่มโตหากผู้ปกครองจะพาเด็กไปร่วมดูกิจกรรมที่กลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงดนตรีสุนทราภรณ์ก็จะทำให้เด็กเกิดความสนุกและชื่นชอบในเพลงสุนทราภรณ์ได้ เพราะอย่างไร เพลงสุนทราภรณ์มีคุณค่าความสมบูรณ์แบบของบทเพลงที่พร้อมในตัวของมันเองอยู่แล้ว

1.4 บทบาทในการเป็นกระบอกเสียงให้กับผู้อื่นที่สนใจที่จะเข้ามาร่วมกิจกรรม หรือสนใจในเพลงสุนทราภรณ์ได้ใกล้ชิดกับเพลงสุนทราภรณ์มากขึ้น

การเข้ามาร่วมกลุ่มของสมาชิก เมื่อมีการจัดเป็นประจำก็จะมีการบอกต่อกันไปเพื่อชักชวนให้ผู้ที่สนใจและชื่นชอบในเพลงของสุนทราภรณ์และการลีลาศให้มาสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มอนุรักษ์ฯ หรือชักชวนให้ลองมาร่วมงานที่ทางกลุ่มจัดขึ้น เมื่อมีความพึงพอใจก็จะสมัครมาเป็นสมาชิกของกลุ่มต่อไป ดังนั้นกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาศสุนทราภรณ์นี้จะมีสมาชิกที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆทุกเดือน เนื่องจากมีการกระจายข่าวสารของกลุ่มที่บอกต่อกันไปเป็นวงกว้าง และผู้ที่ เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งก็เป็นผู้ที่กว้างขวางในวงสังคม จึงช่วยในการสนับสนุนงานของกลุ่มและ เป็นกระบอกเสียงให้กับกลุ่มอนุรักษ์และการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ได้เป็นอย่างดี

“มีการติดต่อพูดคุยกัน ฟังมาว่ามีงานเมื่อไหร่จะไปบอกต่อ ... กระจายต่อกันไป บางทีก็ชวนป่าเขาไปด้วย ก็จะมีเพื่อนไปเยอะ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ”

“ก็พี่ก็จะบอกต้อๆกันไป คนอื่นๆก็เหมือนกัน ช่วยกันบอกต้อ เผยแพร่ให้คนอื่นรู้ อย่งไปไหนแล้วได้ยินใครเปิดนี่จะรู้สึกดีใจมาก ถ้ามีโอกาสจะเข้าไปคุยเข้าไปถาม”

การพูดคุยกันเกี่ยวกับเพลงสุนทราภรณ์กับคนทั่วไปก็จะทำให้บุคคลอื่นที่ได้ฟังเพลงสุนทราภรณ์อยู่บ้างหรือได้ฟังจากนักร้องรุ่นใหม่ เกิดความสนใจที่อยากจะฟังหรือมาร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุนทราภรณ์ได้ ถ้าผู้ที่ชักชวนไปเป็นคนที่ดีสนิสนมและกล่าวถึงความมีคุณค่าของเพลงสุนทราภรณ์แล้ว เมื่อพวกเขาได้มาสัมผัสกับเพลงสุนทราภรณ์ก็จะทำให้พวกเขาได้รับรู้ถึงความไพเราะของเพลงได้ด้วยตัวเอง

2. บทบาทในการอนุรักษ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเพลงสุนทราภรณ์ และผู้ที่ชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์ (แต่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่ม)

เครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์นอกจากสมาชิกภายในกลุ่มที่ได้ร่วมกันอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์แล้ว ยังมีบุคคลอื่นและกลุ่มอื่นที่ร่วมกันสืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์ที่เป็นที่รู้จักกันอีกหลายฝ่าย ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็เป็นผู้ที่รักในเพลงของสุนทราภรณ์และร่วมมือกันในด้านกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสุนทราภรณ์เสมอมา ซึ่งจากการศึกษาพอที่จะแสดงให้เห็นบุคคลหลักที่สำคัญ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสุนทราภรณ์ได้ดังนี้

- กลุ่มของวงดนตรีสุนทราภรณ์ : คุณอดิพร เสนะวงศ์ สุนทรสนาน (บุตรสาวของครูเอื้อ) และคุณพูนสุข สุริยะวงศ์รังษี หัวหน้าวงดนตรีสุนทราภรณ์ (หลานครูเอื้อ)

1.) การสนับสนุนให้เกิดนักร้องดาวรุ่งรุ่นใหม่ของวงดนตรีสุนทราภรณ์

ทางวงดนตรีสุนทราภรณ์นำโดยคุณพูนสุข หรือครูด้าของวง ได้มีการฝึกฝนนักร้องเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเสียงดี มาฝึกร้องเพลงของสุนทราภรณ์ เพื่อที่จะได้มีผู้สืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์ต่อไป หากว่านักร้องรุ่นเก่าไม่สามารถที่จะร้องเพลงของตนได้แล้ว

“ตอนนี้ทางวงเราก็มีเด็กรุ่นใหม่ อายุประมาณ 16-17 มาฝึกร้องอยู่กับเรา ก็ร้องได้ดี ก็ต้องมีการฝึกฝนกันอีก เพื่อให้มีคนรับช่วงต่องานเพลงของเราต่อไป”

(คุณพูนสุข สุริยะวงศ์รังษี : หัวหน้าวง)

“สิ่งที่เราทำอยู่ทุกวันนี้ก็คือว่าเป็นการสืบสาน... แล้วก็พยายามหาศิลปินรุ่นใหม่ๆขึ้นมาเป็นผู้รองรับรองรับ ซึ่งปีนี้ปี 2544 เนี่ยเราค่อนข้างจะโชคดีมากที่เราได้..ต้องเรียกว่าเยาวชนวัยประมาณ 14-17 ปี เวลานี้ได้มาประมาณ 5-6 คน ซึ่งเรากำลังฝึกอยู่เพื่อที่ว่าจะให้เขาเป็นผู้สืบทอดเพลงสุนทราภรณ์ต่อไป การเอาคนรุ่นใหม่เข้ามาเพื่อให้เขามารู้จักเพลง เราทำได้ด้วยการใช้คนวัยเดียวกันกับเขา ถ้าเราต้องการให้คนวัย 16-17 เขาฟัง เราก็ต้องใช้คนวัย 16-17 เป็นผู้สืบทอด ถ้าเราเอาคนวัย 60 เนี่ยมาร้อง แล้วจะไปให้คนอายุ 16 เขาฟังเนี่ยเขาไม่ฟังหรอก เพราะฉะนั้นเราจะต้องใช้คนวัยเดียวกันกับเขา”

(คุณอติพร เสนะวงศ์ : ทายาท)

การปั้นนักร้องใหม่ของวงดนตรีสุนทราภรณ์ เป็นไปตามความคาดหวังของสมาชิกที่ได้กล่าวว่าต้องมีการประกวดและฝึกฝนนักร้องรุ่นใหม่ที่มีเสียงเหมือนกับนักร้องสุนทราภรณ์ แต่ผู้ฟังก็ต้องมีความเปิดกว้าง ยอมรับสิ่งใหม่ๆที่ทางวงจัดขึ้น

“... ใช้คน 16-17 ร้องเราจะให้มาร้องมาเล่นเหมือนคนวัย 60 เนี่ยไม่ได้ คือรวมความแล้วทุกคนจะต้องเปิดกว้าง ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลกันสักนิดนึง ต้องไม่ปิดแคบจนเกินไป ... ถ้าจะรักเพลงสุนทราภรณ์ก็อย่ารักจนกระทั่งถึงกับว่าผูกขาด จนกระทั่งปิดกัน มันต้องมีการปรับ”

(คุณอติพร เสนะวงศ์ : ทายาท)

2.) การนำบทเพลงเก่ามาทำดนตรีใหม่ บันทึกเสียงใหม่ในรูปแบบต้นฉบับเดิม และรูปแบบที่ทันสมัยขึ้นของวงดนตรีสุนทราภรณ์

ทางวงดนตรีสุนทราภรณ์และทายาทจะมีการนำเพลงเก่าๆของสุนทราภรณ์ที่ได้รับคความนิยมมาจัดทำใหม่ให้เสียงดนตรีมีความชัดเจน ไม่มีเสียงรบกวนเหมือนการเปิดฟังแผ่นเก่าๆ ซึ่งแผ่นที่เก่ามากจะฟังไม่ชัด มีเสียงรบกวนมาก ผู้จัดก็นำมาเปิดในรายการไม่ได้ จึงต้องมีการจัดทำใหม่เพื่อการที่จะนำมาเผยแพร่และจัดจำหน่ายให้กับผู้ที่รักเพลงสุนทราภรณ์ได้เก็บสะสมไว้ได้ยาวนาน

“เราต้องพยายามเข้าใจว่า เราเนี่ยไม่สามารถที่จะรักษาของเดิมไว้ให้ได้เหมือนเดิมอยู่ตลอดเวลา เป็นอมตะอยู่ตลอดไปเนี่ยมันเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เพราะว่ายิ่งนานไปเท่าไรตัวมาสเตอร์เทปเดิมไม่ว่าเราจะรักษาไว้ดีอย่างไร มันก็เก่าเกินไปที่เราจะเอามารักษาไว้ให้ได้ 100% อย่างที่มันเคยเป็นนะคะ”

(คุณอติพร เสนะวงศ์ : ทายาท)

นอกจากการทำตามรูปแบบต้นฉบับเดิมแล้วก็ยังมีการจัดทำให้ดนตรีมีสีสันที่ทันสมัยขึ้นด้วย เพื่อให้จะเป็นที่ยอมรับของคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นผู้สืบทอดเพลงสุนทราภรณ์ให้อยู่ต่อไปได้ยาวนาน เป็นไปตามยุคสมัย แต่ไม่ทิ้งความเป็นเอกลักษณ์ที่คงความเป็นสุนทราภรณ์เอาไว้ ทั้งเนื้อร้องและจังหวะดั้งเดิม เพียงแต่มีการปรุงแต่งท่วงทำนองให้มีความใหม่ขึ้น

“...เพราะฉะนั้นทางที่เราจะต้องทำต่อไปก็คือต้องพยายามทำยังไงที่จะให้มันทันสมัยขึ้นด้วย อันนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก เราไม่ต้องการที่จะให้บทเพลงของสุนทราภรณ์เป็นบทเพลงที่คนวัย 60 ขึ้นไปเท่านั้นฟัง... สิ่งที่เราต้องการเราต้องการที่จะให้เพลงสุนทราภรณ์เนี่ยอยู่ต่อไป”

(คุณอติพร เสนะวงศ์ : ทายาท)

3.) การสนับสนุนให้นักร้องรุ่นใหม่ที่ได้ดัง และเสียงดีมีคุณภาพ จากค่ายเพลงอื่น ได้นำเพลงของสุนทราภรณ์ไปร้องในแนวใหม่

การอนุญาตให้นักร้องดังของยุคสมัยนำเพลงสุนทราภรณ์ไปร้องใหม่นั้น มีทั้งที่ร้องให้คล้ายต้นฉบับเดิม และที่นำมาดัดแปลงเนื้อร้องและทำนองบ้างเล็กน้อยเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ที่จะทำให้คนรุ่นใหม่หันมารู้จักและนิยมในเพลงสุนทราภรณ์ เพื่อการสืบสานให้คนรุ่นใหม่ต่อไป

“...คือมันจะใช้คำว่าอนุรักษที่เดียวก็ไม่ได้นะคะ เราถือว่าเป็นการสืบสาน เพื่อที่จะโยงเพลงของสุนทราภรณ์ไปสู่คนในยุคต่อไป... ถึงมีความจำเป็นที่จะต้องเอามาให้นักร้องนักดนตรีรุ่นใหม่เนี่ยได้บรรเลงได้ขับร้องนะคะ จริงอยู่มันอาจไม่ได้เหมือนของเดิม... เพียงแต่ว่าเราต้องเปิดใจให้กว้างสักนิดนึง”

(คุณอติพร เสนะวงศ์ : ทายาท)

“เขาจะเอาไปร้องเราก็ไม่ว่านะ ถ้าเขาเอาไปทำให้ดีร้องดี เวลาเขาเอาไปร้องเราก็ต้องดูด้วยว่าเพลงมันไม่เสีย อย่างน้อย เนื้อร้องและจังหวะต้องคล้ายเดิม ทำนองอาจมีการใส่สีสันบ้างเราก็รับได้ อยากให้มันเป็นที่ยอมรับเราก็ต้องให้คนรุ่นใหม่เขาได้มีโอกาสเอาไปร้อง”

(คุณพูนสุข สุริยะพงศ์รังษี : หัวหน้าวง)

4.) วงดนตรีสุนทราภรณ์มีบทบาทในการนำบทเพลงเก่าๆของสุนทราภรณ์มาบรรเลงในงานกิจกรรมการแสดงดนตรีและลีลาศเพื่อการเผยแพร่เพลงสุนทราภรณ์อันทรงคุณค่าให้มีการสืบสานอย่างต่อเนื่อง

บทเพลงของสุนทราภรณ์มีมากมายถึง 2 พันกว่าเพลง แต่มีผู้ที่รู้จักเพลงสุนทราภรณ์ส่วนมากเพียงไม่กี่ร้อยเพลงเท่านั้น จึงมีเพลงจำนวนไม่น้อยที่ใกล้จะสูญหายไป เพราะไม่มีการบันทึกเอาไว้ หรือที่มีก็เก่าแก่จนไม่สามารถนำมาเล่นได้ ทางวงดนตรีสุนทราภรณ์จึงจำเป็นต้องนำเพลงที่เก่าแก่ หาพิงยาก มาฝึกซ้อม เพื่อนำมาร้องในงานแสดงดนตรีต่างๆ ให้แก่คนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ได้ฟังกัน เพื่อจะได้เป็นที่รู้จัก ไม่สูญหายไป

“ทางกลุ่มเราก็จะแนะนำให้วงสุนทราภรณ์เอาเพลงเก่าที่หาพิงยากมาเล่นในงาน เพื่อให้คนฟังได้รู้จัก เพราะเพลงพวกนี้มันหาเทปหรืออะไรมาฟังมันก็ไม่มีแล้ว ต้องอยู่ที่วงแล้ว”

(คุณรัชฎา เอี่ยมมีศรี : กรรมการ)

สมาชิกกลุ่มที่เป็นผู้มาร่วมงานเป็นประจำได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า...

“ก็อยากที่จะให้วงสุนทราภรณ์เอาเพลงเก่าๆ มาฝึก มาซ้อม จะได้เอามาเล่นได้ เพราะบางเพลงมันเป็นเพลงละคร หรือเพลงที่เก่าจนหาพิงไม่ได้ แต่พอเราได้ฟังก็เออ ชื่นใจมันเพราะนะ น่าจะมีการเอาเพลงเก่าๆ หมุนเวียนมาร้องให้มาก เพลงสุนทราภรณ์มีมากเป็นพันๆ เพลง”

“เราก็มีการนำเพลงเก่าๆ มาร้องในงาน คนฟังเขาก็ชอบใจ บางเพลงหาโน้ตมาซ้อมยังหาพิงเลย แต่เราก็ต้องทำ เพลงมันจะได้ไม่หาย”

(คุณพูนสุข สุริยะพงษ์รังษี : หัวหน้าวง)

5.) การจัดนิทรรศการการแสดงผลงานของสุนทราภรณ์ให้แก่บุคคลที่สนใจ นักเรียน นิสิต นักศึกษา เพื่อการศึกษาและตระหนักถึงบทบาทในการร่วมกันอนุรักษ์วงแหวนบทเพลงเหล่านี้

ผลงานเพลง และประวัติต่างๆ ที่น่าสนใจของสุนทราภรณ์ ครูเอื้อ สุนทรสนาน และบุคคลสำคัญของวงได้มีการเก็บรักษาผลงานและข้อมูลรวบรวมไว้ที่ห้องโสตทัศนวัสดุ “สุนทราภรณ์” หอสมุดแห่งชาติ โดยการรวบรวมของทายาทของสุนทราภรณ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลงานเหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าศึกษาสำหรับนักเรียนนักศึกษาและผู้ที่ยังรักในบทเพลงของสุนทราภรณ์ แต่ก็มีผู้ที่ทราบถึงเรื่องห้องโสตทัศนวัสดุนี้้น้อยมาก ดังที่ได้กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ในความหมายของกลุ่มในการอนุรักษ์บทเพลงนั้น มิใช่เพียงการเก็บรักษาไว้เฉยๆ เท่านั้น แต่ต้องมีการสืบสานและเผยแพร่ให้แก่บุคคลอื่นได้รู้จักและซาบซึ้งกับบทเพลงเหล่านั้นด้วย จึงเป็นสิ่งที่ทางวงดนตรีสุนทราภรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องน่าที่จะมีการจัดกิจกรรมในการเผยแพร่ผลงานและข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นมรดกของคนไทย เด็กไทยทุกคนได้มีความรู้ ซาบซึ้งถึงคุณค่าของสุนทราภรณ์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถจัดทำ

ได้ในรูปแบบของนิทรรศการเพื่อการเผยแพร่ การทัศนศึกษา หรือการศึกษาเพื่อการค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับผู้รักและสนใจอย่างแท้จริง

● กลุ่มเพื่อนฝัน ของคุณจารุลินทร์ มุสิกะพงค์ และทีมงาน

เป็นทีมงานอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการสืบสานบทเพลงเก่าทั้งเพลงสุนทราภรณ์และเพลงเก่าของบุคคลอื่นๆด้วย ซึ่งคุณจารุลินทร์เองก็ได้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อเผยแพร่บทเพลงเก่าๆ อยู่เช่นเดียวกัน และทางกลุ่มเพื่อนฝันก็ได้มีบทบาทสำคัญการร่วมกันอนุรักษ์บทเพลงสุนทราภรณ์ด้วย เนื่องจากมีการเปิดเพลงสุนทราภรณ์ที่เก่าแก่ หาพิงยาก จากต้นฉบับ และมีการให้ความรู้ในเรื่องของบทเพลงประกอบอีกด้วย ซึ่งพอที่จะมองเห็นถึงบทบาทที่เด่นชัดจากการสัมภาษณ์คุณจารุลินทร์ได้ดังนี้

1.) การจัดรายการเพลงเก่าที่เป็นเพลงต้นฉบับสุนทราภรณ์

ทางรายการเพลงของกลุ่มเพื่อนฝันมีการจัดเพลงทั้งเพลงเก่าของบุคคลอื่นและสุนทราภรณ์ด้วย ตั้งแต่ดั้งเดิมที่เป็นวงกรมโฆษณาการ, วงกรมประชาสัมพันธ์ จนถึงสุนทราภรณ์ในปัจจุบัน เป็นการเปิดจากแผ่นต้นฉบับเป็นส่วนใหญ่ และคุณจารุลินทร์จะมีการให้ความรู้ในเรื่องราวของบทเพลงนั้นประกอบด้วยเสมอ ทั้งผู้แต่งเนื้อร้อง ทำนอง ผู้ร้อง และประวัติของเพลงที่แต่ง ซึ่งผู้จัดเองจะต้องมีการศึกษาค้นคว้ามากมาย เพื่อที่จะนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์กับผู้ฟังให้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังได้ซาบซึ้งกับบทเพลงนั้นๆได้มากขึ้น

“ความที่พี่เป็นคนที่ชอบเพลงสุนทราภรณ์นี่อยู่แล้ว แล้วมีแผ่นเสียงพวกนี้อยู่เยอะมาก ก็เป็นโอกาสดี... ก็เลยช่วยกันคิดรายการแรกคือ มาลัยเพลง ... เราเปิดมีเสียงซู่ซ่า แต่คนฟังเขาบอกเขาชอบเขารับได้ เพราะมันรู้สึกถึงความเก่า ... “

(คุณจารุลินทร์ มุสิกะพงค์ : เพื่อนฝัน)

“อนุรักษ์ของพี่เนี่ยมันมีความหมายมากกว่าการเก็บเอาไว้เฉยๆกับตัว มันไม่ใช่อนุรักษ์เก็บเข้าลิ้นชักมันตายไปเลย มันไม่ใช่อนุรักษ์ อนุรักษ์คือ เราทำสิ่งที่มันมีให้มันยังคงมีชีวิตอยู่ ให้คนได้เห็นได้ฟังและได้ดู ได้ซาบซึ้งกับความงามเหล่านั้น”

(คุณจารุลินทร์ มุสิกะพงค์ : เพื่อนฝัน)

ในการจัดรายการของผู้จัดนั้นก็ยังมีผู้ฟังที่ให้การสนับสนุนเช่นเดียวกับรายการชีวิตกับเพลง คือ มีผู้ที่นำแผ่นเสียงหรือเพลงเก่าๆเพื่อนำมาเผยแพร่ในรายการให้มีการสืบสานให้แก่บุคคลอื่นๆต่อไป

“พอพี่จัดรายการไป คนฟังเขาก็เห็นว่าเราจัดโดยไม่มีสปอนเซอร์ เขาก็เอาแผ่นมาให้ ยกมาเป็นตู้เลยนะ เขาบอกว่าพ่อเขามิ แล้วเขาเนียเห็นทุกวันแต่ว่าไม่รู้ณะว่าเพลงนี้มันเป็นอย่างงี้ เขาเห็นว่าเราเป็นตัวกลางที่จะเอาเพลงเหล่านี้ออกมาให้คนฟังได้”

(คุณจารุลินทร์ มุสิกะพงศ์ : เพื่อนฝัน)

2.) การจัดทำสิ่งระลึกถึงบุคคลสำคัญในวงสุนทราภรณ์

คุณจารุลินทร์ ได้มีการจัดทำทั้ง เทป ซีดี และแผ่นเสียง รวมถึงหนังสือรวบรวมประวัติและบทเพลงของบุคคลสำคัญในวงดนตรีสุนทราภรณ์ให้ผู้สนใจได้เก็บรักษา และเพื่อนำมาเผยแพร่ต่อไป ให้คนรุ่นหลังได้ทราบถึงความเป็นมาและความสำคัญของบทเพลงและบุคคลท่านเหล่านั้นให้คนทั่วไปได้รู้จัก

“... ตอนนั้นก็พยายามลงทำเทปไป ลงเทปไว้แล้วมีโอกาสก็จะไปทำซีดี เออ มันก็แพงหน่อยนะ แต่ว่าไม่จั้นโอกาสจะเปิดมันไม่มี ... เพลงที่ไม่มีแผ่นต่อไปคนก็จะไม่รู้จัก แล้วเพราะทั้งนั้นเลย”

“... แล้วพี่ก็พยายามที่จะทำเป็นหนังสือออกมา อย่างหนังสือมัทธนา หนูเห็นไหม หนังสือที่พี่ทำ หนังสือครูแก้วล่าสุดที่พี่ทำเล่มหนาอย่างนี้ แล้วตอนนี้พี่กำลังทำหนังสือของครูสมพงศ์ ทิพยกลิน”

(คุณจารุลินทร์ มุสิกะพงศ์ : เพื่อนฝัน)

การจัดทำกิจกรรมและการดำเนินการต่างๆที่ทั้งกลุ่มอนุรักษ์ วงดนตรีสุนทราภรณ์ และกลุ่มเพื่อนฝัน จะเห็นได้ว่ามีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันอยู่เสมอ จึงมีการให้การช่วยเหลือและสนับสนุนกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถือเป็นเครือข่ายการสื่อสารที่มีบทบาทพร้อมกันในการที่จะช่วยกันสืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์ให้คงอยู่สืบไป

● กลุ่มบุคคลทั่วไปผู้สนใจแต่ไม่ได้เป็นสมาชิก

นอกจากกลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นว่ายังมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใด แต่ก็เป็นผู้ที่มีความชื่นชอบในบทเพลงของสุนทราภรณ์ด้วยเช่นเดียวกัน จึงทำ

ให้ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงบทบาทของกลุ่มผู้สนใจแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มว่ามีส่วนช่วยสนับสนุนในการอนุรักษ์สืบสานงานเพลงของสุนทราภรณ์ด้วยเช่นกัน จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ชื่นชอบสุนทราภรณ์พอที่จะสรุปผลว่ากลุ่มนี้มีบทบาทในการสนับสนุนดังนี้

1.) การเป็นผู้รับฟังและรับชมผลงานของสุนทราภรณ์และเกิดการชื่นชมบทบาทเพลงของสุนทราภรณ์ไปถึงคนใกล้ชิด

บทบาทนี้จะเห็นว่ามันไม่ต่างไปจากบทบาทที่สมาชิกกลุ่มได้มีเช่นเดียวกัน ซึ่งส่วนนี้ต้องถือว่าเป็นบทบาทที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมช่วยกันสนับสนุนได้ทุกคน ไม่ได้เฉพาะเจาะจงที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น บุคคลใกล้ชิดในครอบครัวของผู้ที่ฟังเพลงสุนทราภรณ์ก็จะได้รับเอาบทเพลงเหล่านี้เขาไปโดยไม่รู้ตัว และเกิดความคุ้นเคย จดจำได้ง่าย ซึ่งจะทำให้เกิดการสืบทอดต่อไปได้

จากการได้สัมภาษณ์ผู้ที่ติดตามฟังรายการชีวิตกับเพลงและติดตามผลงานเพลงของสุนทราภรณ์มานาน ได้ให้ความคิดเห็นในเรื่องบทบาทของบุคคลที่ชื่นชอบในการอนุรักษ์ในด้านนี้ไว้ว่ามีความสนใจในกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ แต่ไม่ได้ไปเข้าร่วมเป็นเพียงผู้ติดตามฟังเพลงสุนทราภรณ์เท่านั้น แต่บางท่านถ้ามีโอกาสก็สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม...

“ก็ฟังประจำนะ ไม่ได้โทรไปในรายการ แต่ก็ฟังตลอด ... ไม่ได้ไปร่วมงาน ถ้ามีโอกาสก็อยากจะไปหรอก แต่แค่ได้ฟังก็เพลินแล้ว เราไม่ค่อยมีเวลา”

“พี่ว่าเราเปิดเขาก็ฟังนะ แบบผ่านๆหู บางทียังเห็นเขาร้องได้เลย เรายังงง แต่เขาบอกฟังเราเปิดบ่อยจนมันร้องได้ไปเอง”

“พี่เห็นด้วยกับการที่เอามาทำใหม่ให้มีสีสันขึ้นบ้าง แล้วคนรุ่นใหม่เขาก็จะรับฟังได้ เราอยู่ทางบ้านเปิดก็เปิดให้เขาฟังด้วยเขาก็จะเปรียบเทียบได้ว่าเออ มีของเก่าของใหม่นะ มันต่างกันแต่มันก็เพราะ เขาจะได้เรียนรู้”

คุณสาวดี เจริญวงศ์ : ผู้จัดการ)

จะพบว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ติดตามฟังรายการเพลงสุนทราภรณ์มีอยู่จำนวนมาก และบางท่านก็เป็นแฟนรายการที่เหนียวแน่น แต่บุคคลพวกนี้จะเป็นเพียงผู้ฟังเท่านั้นไม่ได้มีโอกาสในการร่วมกิจกรรมต่างๆ เนื่องจากไม่ว่างหรือโอกาสไม่เอื้ออำนวย แต่ก็มีความชื่นชอบและมีการติดตามผลงานอย่างสม่ำเสมอที่มีโอกาส

2.) การอุดหนุนซื้อผลงานของสุนทรภรณ์ในรูปแบบต่างๆ

ผลงานเพลงของสุนทรภรณ์ที่ทำออกมามีมากมายหลายรูปแบบ ทั้งเก่าและใหม่ ทั้งเทป ซีดี แผ่นเสียง หนังสือเพลง หนังสือประวัติต่างๆ ซึ่งผลงานเหล่านี้จะทำให้เราเห็นว่าสุนทรภรณ์ยังเป็นที่ยอมรับ เป็นที่ต้องการของผู้ฟังหรือไม่ การที่มีผู้สนับสนุนผลงานเหล่านี้ย่อมเป็นการส่งเสริมให้มีการนำมาเผยแพร่ให้แก่คนรุ่นลูกหลานของผู้ที่ซื้อไปได้รับต่อกันไปด้วย รวมถึงยังมีผลต่อการสนับสนุนวงดนตรีสุนทรภรณ์ให้มีรายได้และแรงใจในการที่จะผลิตผลงานออกมาให้ผู้ฟังได้รับฟังกันตลอดไป จากการสัมภาษณ์ผู้ฟังที่ชื่นชอบในบทเพลงสุนทรภรณ์หลายท่านได้ให้ความเห็นในบทบาทด้านนี้ที่แต่ละคนมีว่า

“ก็ซื้อนะ มีเทป กับซีดี อยู่ที่บ้าน บางทีก็ฟังในรถบ้าง ก็เพลินดี แต่พวกหนังสือไม่ค่อยมี ไม่ได้ซื้อหรอก”

“ก็ถ้ามีโอกาสจะเป็นเทปมากกว่า ฟังเป็นบางโอกาส ถ้าเปิดเจอรายการก็หยุดฟัง “

“ติดตามซื้อเทป ซีดี วีดีโอ แล้วก็หนังสือสุนทรภรณ์บ้างไม่มาก เทปจะฟังบ่อยเวลาขับรถ แล้วก็อยู่บ้านเวลาอ่านหนังสือก็เปิดฟังไปด้วยค่ะ”

“มีค่ะ ก็มีซื้อเทป ซีดี พวกนี้ แต่พวกหนังสือไม่ค่อยได้ซื้อ ซื้อเทปเปิดฟังซะมากกว่า มันสะดวกดี”

จะพบว่าบุคคลเหล่านี้จะมีการซื้อผลงานของสุนทรภรณ์มาเปิดฟังเป็นส่วนตัวเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็เป็นการเผยแพร่เป็นกลุ่มย่อยๆกับในครอบครัวและผู้ใกล้ชิดด้วย

3.) การนำเพลงสุนทรภรณ์ไปขับร้องในงานสังสรรค์ตามโอกาสต่างๆ

ผู้ที่ชื่นชอบเพลงสุนทรภรณ์ในกลุ่มผู้อยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปถึงวัยสูงอายุมีอยู่จำนวนไม่น้อย จึง ทำให้มีการนำเพลงเหล่านี้ไปร้องและบรรเลงในงานที่เป็นทางการ ของผู้จัดระดับผู้ใหญ่ อยู่เสมอ เช่น งานแต่งงาน งานเลี้ยงสังสรรค์ งานรื่นเริง เป็นต้น ซึ่งผู้ที่ชื่นชอบก็จะนำเพลงเก่าแก่ของสุนทรภรณ์ที่ตนรู้จักหรือชื่นชอบเป็นพิเศษมาขับร้อง ทำให้ผู้ที่ไม่เคยได้รับฟังได้รู้จักและอาจเกิดความชื่นชอบกับความไพเราะของบทเพลงสุนทรภรณ์ได้

"ก็บางที่มีงานก็จะเอาเพลงพวกนี้ขึ้นไปร้องนะ เพราะเราชอบ คนฟังรุ่นเดียวกันเขาก็ชอบใจกัน ก็สนุกสนานกันดี"

"ชอบฟังนะ ฟังบ้างร้องบ้างถ้ามีโอกาส บางที่เป็นคาราโอเกะเราก็ร้องกัน เดี่ยวนี้มันมีเยอะแล้ว วงทั่วไปเขาก็เล่นได้นะ ไปตามงานก็เห็นมีคนร้อง"

นอกจากที่กล่าวมายังมีบทบาทอีกหลายกรณีที่ผู้ฟังทั่วไปสามารถกระทำได้เช่นเดียวกับผู้ที่เป็นสมาชิกเมื่อพวกเขามีโอกาส เช่น การนำแผ่นเพลงเก่าๆ ส่งไปให้สถานีเพื่อใช้เปิดเผยแพร่ในรายการเพลง เป็นต้น เพราะทุกคนต่างก็มีใจรักและชื่นชอบในสิ่งเดียวกันคือ สุนทรภรณ์ เรื่องของการอนุรักษ์และสืบสานงานเพลงสุนทรภรณ์นี้ไม่สามารถเป็นหน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่งได้ แต่ทุกคนที่มีใจรักต้องร่วมมือกันในการที่จะทำให้มันมีการดำรงอยู่สืบไป

บทบาทร่วมกันของกลุ่ม สมาชิก ผู้เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจ

นอกจากบทบาทของแต่ละฝ่ายที่ได้กล่าวมายังพบว่า การร่วมมือกัน ร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน และการเผยแพร่งานเพลงของสุนทรภรณ์ เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากว่า แต่ละบุคคลนั้นต่างก็มีสิ่งยึดเหนี่ยวที่มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน เป็นกลุ่มเดียวกันอยู่เสมอ นั่นคือ เพลงสุนทรภรณ์ที่ทุกคนรักและหวงแหน ต้องการให้มีการสืบสานให้คงอยู่คู่กับบทเพลงไทยและสังคมไทยต่อไป

ดังนั้น ในด้านบทบาทการอนุรักษ์นี้ จึงมองถึงบทบาทที่หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องและชื่นชอบเพลงสุนทรภรณ์สามารถกระทำร่วมกันได้ ซึ่งมีอยู่หลายประการคือ

1. การส่งเสริมให้คนใกล้ชิด คนในครอบครัว และให้เด็กเล็กในบ้านร่วมกันฟังเพลงสุนทรภรณ์ด้วยกัน โดยอาจมีการสร้างแรงจูงใจด้วยการเดินตลาด หรือฟังเพลงสุนทรภรณ์ที่นำมาประกอบละคร หรือนักร้องรุ่นใหม่นำมาร้องแล้วเปิดเปรียบเทียบกันให้เด็กฟัง ซึ่งจะทำให้เกิดการยอมรับได้ไม่ยาก เนื่องจากบทเพลงสุนทรภรณ์มีความไพเราะลงตัวทั้งทำนองและเนื้อร้องที่มีลักษณะเป็นบทกวี จดจำได้ง่าย

2. ในด้านบทบาทของกลุ่มผู้นำ และผู้เกี่ยวข้องที่ใกล้ชิดกับเพลงสุนทราภรณ์ น่าจะมีบทบาทในการหาทางนำเพลงสุนทราภรณ์จัดการแสดงดนตรีสุนทราภรณ์ผ่านสื่อมวลชน เช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ ให้มากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทางผู้บริหารสื่อต่างๆที่จะต้องตระหนักถึงความสำคัญและให้การสนับสนุนด้วย จึงจะสามารถดำเนินการนำเสนอผลงานเพลงสุนทราภรณ์ได้อย่างกว้างขวาง

3. ในการจัดกิจกรรมของกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาสุนทราภรณ์ กลุ่มเพื่อนฝัน หรือกลุ่มอื่นๆ ควรที่จะให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของที่หวงแหนกลุ่มร่วมกัน คือให้พวกเขาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากขึ้น เช่น การเล่นเกมสักร่วมกันในกลุ่มหรือในรายการวิทยุเพื่อสร้างความสนิทสนมและสามัคคี, การให้สมาชิกหรือผู้ฟังหมุนเวียนเข้ามาช่วยจัดกิจกรรมกลุ่ม, การให้ผู้ฟังส่งบทกลอนที่เกี่ยวกับเพลงสุนทราภรณ์เข้ามาในรายการวิทยุ, การเสนอความคิดเห็นในการปรับปรุงแผนงานกิจกรรมของกลุ่ม เป็นต้น

4. การร่วมมือกันของผู้เกี่ยวข้องโดยตรง คือ วงดนตรีสุนทราภรณ์ วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ ทายาทของนักร้องนักดนตรีคนสำคัญ และกลุ่มอนุรักษ์ฯ เพื่อการรวบรวมผลงานที่ทรงคุณค่า หายาก เพื่อนำมาทำการบันทึกในรูปแบบต่างๆ ทั้งเทป วีดีโอ ซีดี คาราโอเกะ หนังสือรวบรวมบทเพลง และประวัติบุคคลสำคัญ เพื่อการเผยแพร่ให้กับผู้ที่ชื่นชอบได้เก็บรักษาและนำมาเผยแพร่ให้ลูกหลานได้ฟังต่อไป

5. บทบาทในส่วนของผู้ที่จะให้การสนับสนุนทางด้านสื่อต่างๆ ที่สำคัญคือ สื่อมวลชน ทั้งนี้ ผู้บริหารสื่อหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้การสนับสนุนให้มีการนำบทเพลงสุนทราภรณ์เหล่านี้มาเผยแพร่ผ่านทางสื่อมวลชนให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบันมีรายการที่นำเสนอบทเพลงเหล่านี้น้อยมาก เนื่องจากยังขาดการสนับสนุนและผู้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าสื่อมวลชนมีบทบาทที่สำคัญมากในการที่จะเผยแพร่สิ่งต่างๆไปได้อย่างกว้างขวาง และสามารถทำให้เกิดการยอมรับได้ง่าย หากมีการนำเสนอที่น่าสนใจ เช่น ตัวผู้ที่นำเสนอเป็นดาราหรือนักร้องดัง รูปแบบรายการที่มีสีสันสนุกสนาน เป็นต้น

จากบทบาทในด้านการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ที่ทางกลุ่มอนุรักษ์เพลงและลีลาชีวิตกับเพลง กลุ่มสมาชิก กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับสุนทราภรณ์ และผู้คนทั่วไปที่ชื่นชอบในเพลงสุนทราภรณ์มีนั้น สามารถเห็นถึงความคล้ายคลึง ความแตกต่างกัน และการร่วมมือกันในการอนุรักษ์ ซึ่งในส่วน of สมาชิกกลุ่มและผู้ชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์นั้นมีความคล้ายคลึงกันอยู่มาก เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีใจรักเพลงสุนทราภรณ์เหมือนกัน ต่างตรงความเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือไม่เท่านั้น ซึ่งผู้ไม่

เป็นสมาชิกก็มีบทบาทได้ในการช่วยส่งเสริม และเผยแพร่สู่สังคมภายนอกทั่วไป ส่วนด้านผู้นำกลุ่ม
อนุรักษ และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเพลงสุนทราภรณ์ในด้านต่างๆ เช่น ทายาทสุนทราภรณ์
วงดนตรีสุนทราภรณ์ ผู้จัดรายการเพลงสุนทราภรณ์ กลุ่มอนุรักษกลุ่มอื่นๆ นั้น สามารถกำหนดบทบาท
บทบาทของกลุ่ม และคำนึงถึงการร่วมมือกันในกิจกรรมบางอย่างได้ ดังตารางในเรื่อบทบาทในการ
อนุรักษเพลงสุนทราภรณ์ของกลุ่มผู้นำกลุ่มอนุรักษ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังตารางรูป 4.9

ตาราง 4.9 บทบาทในการอนุรักษ์เพลงสุนทราภรณ์ของกลุ่มอนุรักษ์และผู้เกี่ยวข้อง

กลุ่มอนุรักษ์และผู้นำ	กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง
1. เป็นศูนย์รวมผู้ชื่นชอบเพลงสุนทราภรณ์ เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ทักษะ และบทเพลงเพื่อการอนุรักษ์	1. สนับสนุนให้เกิดนักร้องเยาวชนรุ่นใหม่ของวงดนตรีสุนทราภรณ์
2. จัดกิจกรรมแสดงดนตรีเพื่อสืบสานงานเพลงอย่างต่อเนื่อง	2. นำเพลงสุนทราภรณ์มาบันทึกเสียงใหม่เพื่อการเผยแพร่
3. ส่งเสริมให้วงได้นำเพลงเก่าที่ไม่มีการบันทึก และหายากของสุนทราภรณ์มาแสดง	3. การนำเพลงสุนทราภรณ์ที่ใกล้สูญหาย ไม่มีการบันทึก หายาก มาฝึกซ้อมและบรรเลงในการแสดงดนตรีต่างๆ เพื่อให้เป็นที่รู้จักและมีการสืบสานต่อ
4. ให้โอกาสแก่คนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ เช่น การเป็นกรรมการจัดงาน การจัดรายการเพลง การร้องเพลง	4. การสนับสนุนให้นักร้องรุ่นใหม่ที่มีความนิยมนำเพลงสุนทราภรณ์มาร้องเพื่อการเผยแพร่และให้ได้รับการยอมรับจากคนรุ่นใหม่
5. การวางแผนงานในการจัดกิจกรรมอื่นของกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์และสืบสานเพลงสุนทราภรณ์เพิ่มขึ้น คือการจัดประกวดร้องเพลง	5. การจัดนิทรรศการแสดงผลงานของสุนทราภรณ์ให้แก่บุคคลที่สนใจ นักเรียน นิสิต นักศึกษา เพื่อการศึกษาและตระหนักถึงบทบาทในการร่วมกันอนุรักษ์วงแหวนบทเพลงเหล่านี้
6. เผยแพร่เพลงสุนทราภรณ์ผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะรายการเพลงทางวิทยุ	6. การจัดรายการวิทยุเพลงสุนทราภรณ์ทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับเพลงผ่านสื่อเหล่านั้น
7. กลุ่มอนุรักษ์มีบทบาทในการร่วมมือกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดทำกรบันทึกเสียงเพลงของสุนทราภรณ์ที่ยังไม่เคยได้มีการบันทึกหายาก เพื่อนำมาจำหน่ายเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จัก	7. การจัดรวบรวมผลงานของวงสุนทราภรณ์ และบุคคลสำคัญในวงเพื่อการเก็บรักษาและเผยแพร่
8. บทบาทในการนำเอาการเสีลาสมาใช้เพื่อส่งเสริมให้คนรู้จักเพลงสุนทราภรณ์มากขึ้น	